

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Laupäeval, 16. märtsil 1974

Nr. 21 (3909)

16. aastakäik

Prof. Sten Karling: Eestlaste väärrikas kultuurilaureaat

Stockholmi Medborgarskola aulas toimus Rootsi Eestlaste Esinduse kultuuriauhinna üleandmine skulptor Ernst Jõeasaarele nädalavahetusel ühenduses Esinduse istungjärguga. Aktusel peetud kõnes rõhutas laureaadi loomingut tutvustav Stockholm ja end. Tartu ülikooli professor ning Rootsi Kunstiakadeemia alaline sekretär Sten Karling, et eestlaste kultuuriauhinnal on seekord eriti väärrikas auhinnasaaaja.

Kultuuriauhinna aktusele oli kogunenud arvukas publik, kes laureaati Ernst Jõeasaart ja tema abikaasat pr. Renate Jõeasaart sisenemisel austas püstitõusmise ja aplausiga. Aktuse avas Rootsi Eestlaste Esinduse Esinduskogu esimees prof. Hans Kauri põgusa sõnavõtuga, milles ta rõhutas, et kui meie siin võõrsil kaotanud olime oma maa, siis olime selle asemele suutnud seada vaimse

territooriumi, mis meile kindlustab vajaliku kodutunde.

See vaimne territoorium annab üldse ka väkerahvale õigustuse eksistentsiks suurrahvaste ja suurte kultuuride kõrval, vaimukultuur on argument iseolemisele ja vabadusele. Esinduse kultuuriauhind on üks lülikesi eestlaste vaimse territoriumis, mõeldud rohkem tunnustusena ja ergutusena kui autasuna.

See on otseseks sidemeks loova vaimu ja eestlaskonna üldsuse vahel. Esindus on seda sidet pidanud eriti oluliseks ja seda eriti sellel taustal, et meil on olemas loovald isiksusi, kelle side oma rahvaga on ülitähtis.

Kõneleja tõi näite Norra suurest kirjanikust Ibsenist, kes tänas hardunult oma maad, kes on loonud alused ka vaimule ja vaimutööle. Täna kultuur

Järg lk 7

Kultuuriauhinna ülenadmisel. Vasakul võtab 1974.a. laureaati, skulptor Ernst Jõeasaar auhinna vastu Esinduse esimehelt Leo Karupäält. Paremal žüüri ja Esinduse esindajad koos kultuuriauhinnasaaaja ja tema abikaasaga. Vasakult žüüri liikmed

Arvo Mägi, Eevi End, Arvi Moor, pr. Renate Jõeasaar, laureaati Ernst Jõeasaar, prof. Sten Karling. REE esimees Leo Karupä ja esinduskogu esimees prof. Hans Kauri (EPL-foto Lepper)

Solzhenitsõn nõuab BALTI RIIKIDE vabaduse taastamist

PARIS (VES) – Nobeli kirjandusauhinna laureaati Aleksander Solzhenitsõn, kelle nõuk. valitsus N. Venest välja saatis ja kes praegu viibib Euroopas, avaldas Pariisis asuva ja Eesti-venelase Ivan Morozovi poolt juhitava "YMCA-Press" kirjatuse väljaandel 15.000-sõnalise kirja, mille ta septembriks esitas N. Liidu valitsusele praegusest N. Liidust Venemaa rahvusriigi kujundamise kohta. Tema kava järgi peaks Moskva vabastama oma domineerimise alt Kesk- ja Ida-Euroopa riigid ja andma iseseisvuse tagasi Balti vabariikidele, samuti välja tõmbuma Transkaukaasia ja Kesk-Kesk-Aasia praegusest "liiduvabariikidest" ja vähemalt osast Ukraina territooriumist. Tegelikult tähendaks kava toetamine praeguse N. Liidu likvideerimist, kuna järele jääks praegusest Vene Sotsialistlikust Föderatiivsest Nõuk. Vabariigist Venemaa, mis ulataks Smolenskist läänes kuni Valkse ookeani kaldani idas, kolmneljandikku praegusest territooriumist ja veidi rohkema kui poolega praegusest elanikkonnast.

Solzhenitsõni poolt esitatud kava kohta ei ole N. Vene valitsus avaldanud mingit teadet, kõnelemata autorile vastamisest. Pariisis asuv kirjatuse "YMCA-Press", mis avaldas vene keeles autori viimase sensatsioonilise raamatu "Gulag Arhipelaag", avaldas nüüd ja saatis müügil vene keeles ka

Solzhenitsõni kirja N. Vene valitsusele.

3. märtsil avaldas kirja Londoni ajaleht "The Times" samuti teid kavast kokkuvõtte "The New York Times" ja rida teisi maailma ajalehti.

Solzhenitsõni kava järgi peaks N. Vene loobuma Ida- ja Kesk-Euroopas asuvate praeguste

satelliitriikide domineerimisest ja praegusest "liiduvabariikidest" vabastama läänes Eesti, Läti ja Leedu, Transkaukaasias Armeenia, Aserbeidžhaani ja Gruusia, Kesk-Aasias Kasahstani, Kirgisia, Tadžikistani, Turkmeenia ja Usbekistani.

Järg lk 7

Balti küsimus rootsi haridus- MINISTRILE

Haridusminister Bertil Zachrissonile esitasid Balti Koostöökomisjoni kaudu küsimuse, kas nõukogude okupatsioonirežiimil Eestis kultuuriminister Juhana Kaspar Jürna poolt tema suhtu Eesti antud intervjuudes pandud sõnad, milles süüdistatakse Balti vähemusrühpe Rootsis "desinformatsiooni olukorra kohta Eestis. Lätis ja Leedus", vastavad tegelikult öeldule.

Balti Koostöökomisjoni liikmesorganisatsioonide esimehed – Läti Kesknõukogu Imants Freimanis, Rootsi Eestlaste Esinduse Leo Karupä ja Leedu Ühingu Rootsis Valentinus Viikenas – avaldavad kahtlust Jürna tsitaatide korrektsuses, kuna see diskrimineeriks kõiki baltlasi:

"Need väljendused seaksid Balti rahvusgrupi Rootsis rohkem kui 40.000 inimest, omapärasesse vaigusesse. Nii suurt gruppi rootsi kodanikest, kes on eesti, läti või leedu päritoluga, kujutatakse kui pöördumatuid viietajajaid. Meie kahtleme, et teid on nendes ajaleheintervjuudes korrektselt

tsiteeritud. Kuna küsimus on siiski meile tähtis, oleksime tänulikud, kui meie TEie käest saaksime ümberlõikamise nendele andemetele".

Haridusministertile esitas küsimuse Jürna andmete korrektsuse kohta ka Eesti Päevaleht. Minister ei ole senini vastanud.

EPL

Laupäeval, 16. märtsil 1974

Vahekorrad

Viimasel ajal on teatud vaheajade järele Washingtonist saabunud ikka ja jälle "kindlaid teateid", et nüüd on USA valitsuse hiolak Rootsi vastu pehmenenud ja ees seisab uue suursaadiku nimetamine Stockholm. Ent ikka ja jälle on asi veninud. Rootsi markantsel sõbral, endisel Johnsoni abipresidentil Humphreyl demokraatlikus laagris, on tulnud korduvalt küsimust üles tõsta ja noomida presidenti ja tema välisministrit "lapsikus ja rumalashoiakus".

Ta on nüüd jälle välja astunud Rootsi huvides, kus ilmselt pikisilmi oodatakse asjade kordumist ja kus uue suursaadiku isikil on leitud soliidsest karjääridiplomaatide slet-skonnast — seekord ei ole jutugi mõne valitsuse poliitilise sooviku USA-sse paigutamise. See märgitab teatud tasemat ja ettevaatlikumat hoiakut, kuigi kogu pahanduse põhjustaja, peaminister isje, on seletanud, et kogu asja lahendamise olemine alnuuks ameeriklastest endist.

Näib aga, et Washingtonis omakorda oodatakse just tema poolt mingit zhesti, et mitte muljet jätta, nagu oleks suurriik USA väikeriigile Rootsi järele annud. Igal juhul jääbki mulje, et president Nixon ei suuda unustada, et peaminister Palme võrdles USA-d kõige häviväärsemate natsiromade toimepanejatega. Teisest maailmasõjast.

Muidugi võidakse ütelda, et see pahameel on "lapsik" — poliitilises elus üteldakse paljugi ränki sõnu ja näit, on neid jooksval lindil ütelnud nii vene- lased kui hiinlased, kellega USA nüüd ajab lähenemispoliitikat. Vahe on aga see, et siin on tegemist ideoloogiliste vastastega, kuna USA on vaadanud Rootsi kui sõbrale ja demokraatiat ning vabaduste kaits- jale kogu maailma ulatuses. Ja siin ongi, vähemalt väljaspool vaadates, teatud libastumine olnud käigus, mis on ilme.

Ei ole juhus, et läänesaksa tuntud ajakirjanik Wolfgang Höpker hiljuti ühes kirjutises võrdles Rootsi "otse vaenuliku- kusele ulatuvad kriitilised hoiakud USA vastu" samal ajal kui "tagasihoidlikkusel N. Liidu vastu ilmselt ei ole mingeid piire". Sakslane on üllatatud kui

vähe huvi tuntakse näit. Balti rahvaste saatuse vastu teisel pool kitsast Läänemerd, samal ajal kui sügavalt kaasa tuntakse musta Aafrika poliitikale ja vabaduspüüdlustele.

Samal ajal muutub välispoliitiliste kommentaaride toon massmeedumeis ühe "idaneutraalsemaks", olles varem traditsiooniliselt seisnud "lääne- neutraalsel" poolel. Ja rootsi riigitegelased ring valitsuse liikmed käivad tihedatel rutiinreisidel idariikides, ilma et midagi taolist toimuks lääne suunas. See kipub vägisi jätma muljet ühekülgsusest poliitilis- test sidemetest kommunisti- maadega, mis veel alla kriip- sutas lahkunud välisministri Wickmani ühine kommunik- Gromökoga moodunud aastast, kus mindi nii kaugele, et kõ- neldi vastastikuseist välispoli- tilistest konsultat- sioonidest.

Sellisel konsultatsioone ei ole lubatud ka USA suursaadiku kohalviibimisel ameeriklastele ja tuleb ka meele pida, et üks argument Euroopa Ühi- sturust EEC-st eemalejäämi- seks oli, et seal toimuvad valit- susevahelised konsultatsioonid välispoliitilistes probleemides. Juba tookord ütles EEC juhti- vaid inimesi, tookordne Hol- landi välisminister Luns aval- kult, et tal on raske tõsiselt võt- ta kinnitust Rootsi neutraalsu- sest suurriikide vahel. Nii peab konstateerima, et väljaspool on respekt ja usk Rootsi neutraali- teeti ida ja lääne vahel tundu- valt vähenemas. Küsitakse, kuhu Rootsi on teel?

Kui vaadata rootsi riigipäe- va, kus kodanik ja sotsialistlik blokk seisavad vastakuti hää- ldevahekorraga 175:175 ja tähele panna, et nn. "sotsialistlikus blokis" ainult pisike kommu- nistlik VPK-grupp on otseselt ida sõltuvusega ja orientat- siooniga, siis peab arvama, et rahvaesinduse valdav enamus on tugevasti demokraatlikul alusel ja järelikult vaevalt on huvitatud orienteerimisest to- talitaarsest kommunistlike maade suunas. Ja täiesti kind- lasti ei ole idaorientatsioonist huvitatud ka suurem osa rootsi rahvast, kes ikka veel elab usust, et neutraliteet on rootsile püha asi ja seda respekti- takse nii idas kui läänes. Ainult elliti kuuluv ja massmeedu- meis suurt mõju omav mark- sistlik vähemusrupp töötab siin energiliselt veelgi tuge- vama välispoliitilise kallaku saavutamiseks ida kasuks.

Kahtlemata pidas ka Wash- ington silmas peaministri ja demokraatlike erakonnajuhtide deklaratsiooni Solzhnitsõni küsimuses, mis tekitas reakt- siooni Moskvast, kuigi tagasi- hoidlik.

Balansi taassaaavutamisega on järelikult raskusi, sest ida tuleb arusaadavalt põhjusil rohkem karta kui lään. Ometi paistab aga üha selgemini, et Rootsi iseenda huvides peab saavutama taas tõelise neut- raalse positsiooni, ka siis kui see sisepoliitilisel hetkel ei osutu kõige populaarsemaks. Vastasel korral muutub kallak ida suunas ühe markantsemaks ja seda just idariikide "lahkel" kaasabil.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peapiskoplik kog., peajumalat. 17/3 kl. 14 Jakobis, kog. õp., oreil H. Klisk, laulur.

BORAS: Carolis paalpe. jumalat. 17/3 kl 15, peapiskopi karja- sekiri, laulur., õp. Kodres.

GÖTEBORG: Gbg-L-Rootsi kog. jumalat. Kristiina 24/3 kl. 14, õp. Kool, oreil PG Strömberg, lau- lulehed.

GÖTEBORG: Ev. lut. Gbg kog paalpe. jumalat. St. Paulis 17/3 kl. 14, õp. Wilund, solist, oreil L. Lindblom, laululehed.

HALMSTAD: Olaus Petris ju- malat. 23/3 kl. 14, õp. Kool, oreil B. Ström, laululehed.

NORRÖPÖPING: MAAteuses paalpe. jumalat. 17/3 kl. 14, õp. Kool, oreil H. Piirimets, laulur.

EESTI AP. ÖIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai Peakirik, 17/3 kl. 11 Suure Faastu III pp. ristikumardamise pp., ülemp. Naal.

GÖTEBORG: Guldhedeni orto- dokskirik, Suure Faastu ja risti- kumardamise pp. hommikuteen. 17/3 kl. 11, praost Raag.

SOOME ORTODOKSKIRIK

STOCKHOLM: Matteuse Lii- kirkas, Vanadisy. 35 liturgia 17/3 kl. 11, ülemp. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Ansgaril, Kungsholms. 23 jumalat. 17/3 kl. 16, Issanda surma mälest.

Järg lk 7

LAIENDATUD HINNASTOPP

Kuninglik Majest. on 8. märtsil 1974 otsustanud kehtestada hinnastopid veel teatud kaupadele. Nende ulatus nähtub allpool ära toodud nimi- stust. Hinnastopp kehtib kõikides tootmise ja kaubastamise lüldes. Stopphinnaks on see hind, mida vastav müüja kasutas neljapäeval, 7. märtsil 1974. Teade selle kohta leidub trükises Svenskt Författningssam- ling 1974:79. Allpool nimetatud kaupade kohta kehtib otsustatud hinna- regleerimise laiendamine.

Jahu ja leib

Teraviljajahu, ent mitte mais, riis, hirss ja sorghum

Söögileib

Paber ja paberikaubad

Ajalehepaber
Majapidamise- ja saniteedipaber

Toaletipaber
Mähkmed, servjetid

Ehitusmaterjalid

Tsement
Asfalt
Plastkaubad isolatsiooniks ja piastorud
Plast- ja paberitapeedid
Värvid ja lakid
Liimid ja klistrid
Tööstusbetoon
Plast- ja linoleumvaibad
Katusepapp ja muu ehituspapp
Mineraalvill
Kipsist plaadid
Kergebetoonist ja lubili- vakivist kaubad

Asbesttsemendist plaadid
Müüri- ja fasaaditellised
Katusekivid
Lameklaas, isolaatsiooniruudud
Klaasvill, muud klaaskiud
Valamud
Vannid
Ahjud ja radiaatorid
Kausid, bideed, toaletipotid
Elektriradiaatorid ja veesoo- jendid ning pliivid ja ahjud
Isoleeritud elektrijuhtmed, kaablid

Uus määrus hinnastopi kohta kehtib alates 15. märtsist 1974. See ei tä- henda mingeid muudatusi — väljaarvatud ülal nimetatud paberi ja papi suhtes — varem kehtivate hinnaregleerimistes, mis hõlmavad liha- kaupu, meiereitooted, puidukaupu, paberimassi, massipuitu, paberit ja pappi, beinsiini ja õlisid. Laiendatud hinnastopi jõusseviimine on põhi- mõtteliselt sama kui varem hinnastopist tabatud kaupade suhtes (vrdl. Prisregler 1973:3). Prisregler uus number antakse välja lähemal ajal. Trükis on saadaval läänivalitsuste hinnakontorites väljaspool Stock- holdi ja statens pris- och kartellnämndis, Box 1611, 111 86 Stockholm.

statens pris- och kartellnämnd **SPK**

EESTI PÄEVALEHT

Estniska Dagbladet
Pestoiimetaja Juhana Kokka
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetuse ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusravete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 170:—
Termin (4 kuud) kr. 62:—
Kuu kr. 17:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kurirens
Tryckeri AB Eskilstuna 1974

Eesti tudengid Uppsalas

Uppsala eesti üliõpilasnõrri koosviibimisel. (Foto: Rein Maripuu)

12. veebruaril korraldas Uppsala Eesti Üliõpilaskond koosviibimise, mille eesmärgiks oli tutvustada UEU-d tegevust äsja Uppsalasse siirdunud eesti soost üliõpilastele. Koosviibimisele osalesid 10 noort ja 4 juhatuselilget.

Arutati ka eelseisva semestri

tegevust. Selgus, et UEU-i on kavatsus viia läbi 2 üritust kuus (varemase ühe asemel). Lähemal ajal seisavad ees sellised punktid nagu muusikaõhtu, pidu Uppsala soome üliõpilastele ning huulekollaaž noortelt eesti autoritelt.

Kui keegi soovib tulevikus mõ-

nest UEU koosviibimisest osa võtta või liikmeks astuda, pöördugu kas esimehe Jüri Romoti (Rackbergsgatan 32, 752 32 Uppsala, tel. 018/11 47 24) või abiesimehe Raimo Raagi (Rackbergsgatan 28, 752 32 Uppsala, tel. 018/10 76 53) poole.

9 noortekursust kevadel ja suvel

Eesti Komitee Noortetöö korraldusel või kaastöötl toimub sel aastal terve rida noortekursuste kursusi. Tegevusaasta 73/74 raamid on kokku 9 kursust. Nendest on talve jooksul toimunud juba kolm lähema iseloomuliku ja kevadel ning suvel on tulemas pikemaad kursused.

Kursused toimuvad koostöös mitmete noorteorganisatsioonidega ja sihiks on anda muude teadmiste kõrval just eestilainelisi teadmisi nagu eesti keel, kirjandus, ajalugu, rahvakultuur jne. Eeltingimuseks on, et osavõtja peab tegutsenuna aktiivselt mõnes eesti noorteorganisatsioonis või, et tal on eeldusi edaspidiseks rakendamiseks eesti noortekursus. Samuti võetakse kohtade jaotamisel kursustele arvesse geograafilist jaotust.

Huvi kursuste vastu on viimastel aastatel olnud väga suur ja enamus kursustele on rohkem soovijaid kui kohti.

Tänu riiklikule toetusele on osavõtumaks äärmiselt madal. Allpool leiduvad kursuste nimestikus on sisse arvestatud ka söötoekohast kursuse kohale hiljem määrataval sõiduvahendil.

Erandiks on välismaa kursused, kus pole hinda arvestatud sõidu toekohast äralemu paigani. Kõikide kursuste tehniliseks juhiks on fil.mag. Richard Norvell.

1. Salga juhtide kursus – SAKU – toimub 11.-15. aprillil Koltjärvel. Kursuse juhiks on Aksel Oja-soo. Kursuse hind 25.-.

2. Metsakodu lühikursus. Nõu-päevad, toimub 11.-12. mail. Kursuse juhid Virge Hint ja Sigrid Põdrus. Osavõtumaks 30.-.

3. Suvekodu kasvatajate kursuse Kunglas. Kursus toimub 18.19. mail ja kursuse juhiks on Juhana Ungerson. Osavõtumaks 25.-.

4. Spordi ja laskespordi laager Metsakodus 1.-3. juunil. Juht Richard Norvell. Osavõtumaks 30.-.

5. Välismaa kursused toimuvad seakord Rhodose saarel. Kursuse juht Heinrich Mark. Kursuse aeg 9.-16. juunil. Hind äralemnuga Kopenhaageni või Arlanda lennuväljalt

480.-, hinna sisse arvestatud ka kaks kursuste ajal toimuvat ekskursiooni. Kursuse kohaks on Rhodose parim liivarannaga hotell Faliraki Beach. On võimalik jääda peale kursust ka üheks puhkuse-nädalaks samasse hotelli lisamaksu 80.- eest.

6. Maailmalaagri juhte ettevalmistav kursus Metsakodus 21.-23. juulil. Juht Rein Asu. Osavõtumaks 80.-.

Täpsemad andmeid võib saada Eesti Noortetöö telefonil 08/10 83 07 või õhtuti 018/25 62 32 Richard Norvellilt.

Eskilstuna pensionäride peakoosolekult

Eskilstuna Eesti Pensionäride Ühing pidas oma aastapeakoosoleku 16 osavõtjaga möödunud laupäeval. Koosoleku avas ja tervitas koosolekujuht esinaine pr. Popp.

Päevakorra rakendamisel valiti koosoleku juhatajaks K. Lulla, protokollijuks A. Tamma. 1973 tegevuse aruandest selgus, et oli peetud üks peakoosolek, neli juhatajate koosolekut, kolm pidulikku koosviibimist ja korraldatud väljasõit Stockholmil lauulepoole.

Kassa rahaline läbikäik oli 1.170.- ja käesoleva aasta eelarve tasakaalus 750.-. Tähtsaks ühingu seniseid traditsioone kogunemistega ja ka väljasõiduga, mille sihtkoht seigub hiljem.

Uude juhatusse valitsis J. Popp, J. Jürgens, A. Tamma, A. Jaanberg ja V. Pall. Kandidaadid K. Lulla ja H. Jaanberg. Revisjoni komisjoni valiti T. Ausmaa, A. Ojasaar ja A. Saamel, kandidaatideks R. Jürgenson ja P. Rei.

Liikmemaksu otsustati tõsta seniselt kaheksalt kroonilt kümnele.

Ühingu os praegu 46 liiget. Pärast koosolekut oli koosviibimine kohvilauas.

Ribbentropi pakt punaentsüklopeedias

Kurikuulus Ribbentropi leping, millega vallandus II maailmasõda ning Stalin ja Hitler muutusid vastastikusteks teineteise abistajateks, on olnud Moskvas pilnikuks punktiks, millest ei taheta palju kõnelda. Hiljuti ilmunud Nõukogude Eesti entsüklopeedia viendas köites tohukale sellest siiski napil sõnaliselt juttu märksõna "Moskva lepingud 1939" all. Üldtuntud ajaloolisele sündmusele antakse nüüd täiesti uus värving. Entsüklopeedia kirjutab:

"Lääneriikide eesmärk oli avaldada Moskva läbirääkimistega Saksamaale poliitilist survet nendega kokkuleppe sõlmimiseks ja sunnida Saksa agressiooni NSV Liidu vastu."

Jutt on läbirääkimistest, mida pidasid Briti ja Prantsusmaa esindajad Moskvas, et Hitleri lafutuspöidlustele piiri panna. Tollal tekkis teatavasti raskus sellega, et N. Vene tahtis oma "kaitse all" võtta Balti riigid ja Soome, millega aga viimased ei nõustunud.

Kuid samal ajal käisid Moskvas salajased läbirääkimised ka Hitleri-Saksamaaga. Nõukogude entsüklopeedia väänab selle üldtuntud ajaloolisele tööle järgmiselt:

"Eesti, Läti, Poola ja Soome keeldusid NSV Liidu sõjalisest abist. Järgnenud sõjaväeliste missioonide läbirääkimised jooksid ummikusse. Et vältida imperialistlike riikide ühisrindede tekkimist, sõlmis NSV Liit 23.aug. 1939 mittekallaletungilepingu Saksamaaga."

Lääneriikide esindajad viibisid kokkuleppe saamise lootuses alles veel Moskvas, kui maailma tabas pomm: Hitler ja Stalin sõlmisid lääneriikide selja taga järsku kokkuleppe! Ei olnud mingit "imperialistide ühisrind" ohtu, vaid põhjus oli lihtsalt see, et Hitler pakkus Stalinile rohkem, kui seda nõustusid tegema lääneriigid – nimeit Balti riike. (VES)

Eestis suri oktoobris 1973 Eduard Gustavson.

EPL-reis Kanadasse juunikuu lõpus

Eesti Päevaleht korraldab koos Nyman & Schultz reisibürooga juuni lõpul järjekordse gruppreisi Kanadasse, kusjuures sihtkoht on kaks – Montreal ja Toronto. Teatavasti tõusevad ühenduses õhkiriliga pidevalt ka lennuhindad, mis tabavad nii charter-, grupi- kui ka tavallisi lennureise. EPL-gruppreisi allpool antud pühilhind on arvestatud hetkel kehtivate hindade järel, kusjuures märkida võib, et kui grupi suurus ületab 30 inimest, siis on võimalik saada 200 krooni hinnalaendust.

Kui aga juhtub, et 150 inimese ümber on huvitatud sõitmise, siis tuleb kohaldamisele charterlennu

hind, mis on veelgi soodsam.

Reisi alustamine on võimalik nii Stockholmist kui Göteborgist, kusjuures arareis toimub reedel, 28. juunil ja tagasireis Kanadast pühapäeval, 21. juulil.

Esialgne pühilhind Stockholmist Montreali edasi-tagasi on 1.570 ja Torontosse 1.672 ning Göteborgist vastavalt 1.448 ja 1.559 krooni. Nagu öeldud eespool, langeb hind 200 krooni kui 30 reisljat on grupis olemas.

Need, kes reisisit on huvitatud, võivad informatsiooni saada hr. Bo Bexellilt Nyman & Schultzis (tel. 08/24 80 80). Registreerimiseks kasutada tänases lehes leiduvat registreerimiskupongi.

Leinateated

Frankfurtis Saksamaal suri 2. veebruaril Kirill Korzhnevski, sünd. a. 1910 Tallinnas. Kadunu oli Tallinnas kino Gloria Palace viimne arjuht. Frankfurtis pidas ta restorani ja oli hiljem kinnisvaramaakleriks.

Münsteris, Saksamaal, suri 23. jaanuaril Adele Iives, n-na Danilson, sünd. 27. jaanuaril 1913 Eestis.

Insändes till NYMAN & SCHULTZ/NORDISK RESEBUREAU AB
SPECIALRESOR
FACK
103 80 STOCKHOLM 7

Anmälan till esternas Kanadaresa i juni/juli 1974

Käesolevaga registreerin ennast reisiiks Kanadasse.

Perekonnanlinni Eesnimi
Aadress
Telefon kodus
Kaasasõitjate nimed:
1) vanus
2) vanus
3) vanus

Soovin sõita: Montreali ☐ Torontosse ☐
Alustan lendu reedel 28. juunil Stockholmist ☐ Göteborgist ☐
Tagasilend toimub pühapäeval 21. juulil.

1974

alkiri

Koos registreerimisega tasuda registreerimismaks kr. 200:– isikult Nyman & Schultz/Nordisk Resebureau AB postgirole 2115-4 või bankgirole 700-1340. Talongile märkida "Eestiandane Kanada".

Eesti vabatahtlike rügemendi JR 200 ohvitserkond.

Soomepoisid ajalooliselt Nende sõjateekond Soomes

Ülevaade eesti vabatahtlike III-kumiseist ja sõjateest Soomes ja kodumaa Teise maailmasõja ajal on eesmärgiks teosele "Soomepoisid", mis on ilmunud Soomepoiste Klubi Toronto väljaandel, trükituna Oma Press Ltd, poolt Toronto, Kanadas, 1973. Teose autoriteks on Evald Uustalu ja Rein Moora, kuna pildimaterjali kogumise ning teose trükkitoimetamise eest on hooldanud Hannes Oja Toronto. Teksti on 427 leheküljel, millele lisandub 64 numbrimärkmat lehekülge piltide ja kaardiskemidega.

Teose eessõnas märgivad autorid, et kuigi on taolised tasakaalustatud ülevaateid saamist kõike teadaolevat arvestades, on nihaisti olukordi kui ka sündmusi vaadeldud eeskätt vabatahtlike endi aspektist, kuna kirjelduse rajamine kõige olemasoleva arhiivmaterjalil süstemaatilisele läbivõtmisele oleks ühtlasi antud võimalust.

Ülevaate aluseks on peamiselt Soome Sõjaarhiivi skillaatavad dokumendid ning Teise maailmasõja ajal Soome sõjajärgses teeninud eesti vabatahtlike päevikud, kirjad, mälestused ja usutused nendega.

Koostamise juures on konsulteeritud sündmustest juhtivat osavõtnud soome ja eesti ohvitser ning õige paljusid endisi eesti vabatahtlikke Soome kaitsejõudude teenistuses.

Sisuliselt koosneb teos kaheistkümnest peatükist, milledest esimene kannab sissejuhtavat laadi, käsitledes Soome siirdumise algust ja põhjust. Liikumine algas nn. baaside ajastul Eestis, arenes mõnevõrra Soome Talvesõja ajal, katkes N. Liidu esimese okupatsiooni algupoolel ja hakkas vähehaaval kasvama 1940 augustist alates.

Nii sai võimalikuks, et varsti pärast Saksa-N. Liidu sõja puhkemist ja sellele järgnenud Soome Jatkusõja algust said esimesed eesti vabatahtlikud Soomes teha omapoolse panuse "Erna" salga maandumisega nõukogude vägede tagalasse Põhja-Eestis.

Nüüd vandeidavas teoses üteldakse, et igal juhul omandas "Erna" tegevus Eestis väga laialdase kõla ja populaarsuse, mispärast võib kergesti olla, et "Erna" ümber liikunud jutud ning sinna kuulunud sõjatege kujudest paljudele hiljem Soome siirdunud eesti noormeeste eeskuju andvateks.

Kulus siiski aega enne kui siirdumine Soome 1943 kevadest peale muutus massiliseks. Peamiseks

tõukejõuks sai teadmine, et Eesti oli küll vabanenud nõukogude vene okupatsioonist, kuid selle asemel langenud natsistliku saksa okupatsioon alla.

Nagu kõnesolevast teosest ilmneb, on väljapääsu otsimine olukorrast tekitanud palju peamurdmist väga mitmesugustes ringkondades, kusjuures ka Soome siirdumise küsimuses oli lahkavamiis. Aga tulemuseks oli siiski jätkuv põgenemine vennasrahva juurde lootuses, et võibolla lähel niiviisi korda panna alust eesti rahvusliku vää loomisele.

Lõviosa teosest, kaheksa peatükki, ongi pühendatud teose kolmest tegevusele Soomes. Kordamööda vaadeldakse nende organiseerimise ja koostamise käiku teel Soome armee teenistuses, väljakujunemist eestlastest koosnevaks jalaväerügemendiks JR/200 ja osavõtnud rasketest võitlustest 1944 juunist augustini Karjala kannase kaitsmisel N. Liidu tohutul suure ülejõu vastu.

JR/200 koosnes ainult kahest pataljonist ning eritõusust ja võis olude sunnil esialgu rindele välja panna ainult I pataljoni, mis peajärgi ilma raske relvastuseta, tankitorjaja ja sidevarustusega sattus nädalasaja sõja kõrvemas pingutus. Alles kolm nädalat hiljem koonduis kogu rügement rindele, kus ta võitis oma kaitseahelgust kuni augusti keskpaigani, mil JR/200 Eestisse siirdumine muutus aktuaalseks.

Soome marssal Mannerheim hindas väga kõrgelt eesti vabatahtlike panust nii päevakäsu armeele kui isiklikus sissekirjutises rügemendi küllalisraamatus.

Mainitud kaheksa peatükiga täidab teos suure lünga eestlaste vabadusvõitluse värskeemas ajajärgus, kuna senised andmed eesti rügemendi JR/200 kohta on olnud ebaküllaladased, eriti Karjala kannasel toimunud rasketest tõrjelahingute osas.

Seda lünka täites tõendab teos ühtlasi, et eesti vabatahtlikud olid teepoolast ära teeninud selle kõrge hinnangu, mida marssal Mannerheim avaldas sõnades ja teistest küljest kinnitas 37 soome Vabadusristi ja 226 soome Vabadusmedali annetamisega eesti vabatahtlikele.

Soomepoistele tähendas see kõik aga ainult ühe osa ülesande täitmise lõppu, millele järgnevalt toimus uue ülesandena kaitsja endi kodumaad. Vahepeal olid N. Liidu väed alustanud kalialuelt "Balti rindel, mispärast soomepoistid hakkasid üha rohkem muret tundma oma kodumaa pärast.

Käärimine rügemendis lahendati häälletamisega, kus väga suure enamusega otsustati tagasi Eestisse siirduda.

Soomepoiste tegevusele kodumaa on pühendatud teose kolm viimast peatükki. Alguis tuli peatumusega, et rügemendi ei jäetud kokku, vaid saksa võimud püüdsid paremaks teda killustada. II pataljon jagutati koolitamisüksustesse ettekkändel, et tal olevat väga lahingukogemust.

Enamvähem tervene pääses ainult I pataljon, kes oli kauem Karjala kannasel võidelnud. Ta suunati lahingulise Tartu rindel, kus ta ilmutas erakordset vaprust, nagu seda on juba konstateeritud ka teoses "Eesti riik ja rahvas Teises maailmasõjas", IX köide.

Ainult nädalapäevi kestnud võitlusi hinnati 44 saksa Raudristi annetamisega, mispuhul vastava diivisi ülem oli öelnud, et tal pole kuigi varem olnud juhusid ühes pataljonis nii palju Raudriste jagada.

Järeloosan teosele märgib Hannes Oja, et soomepoiste liikumise ajalugu on koostatud ja trükitud nelja aasta jooksul. Teos tahab esile tuua noorte idealistlike meeste taht ja kujudandide ise oma maa ja rahva saatust. Ainult inimestena ei suutnud nad rohkem kui raamatust on kirjutatud. Nende tegude sügavam mõte on järglastele sõnumi jäätmine, et maapaost võidakse tagasi minna kui isamaa kutsut.

Seepärast jääb loota, et teos päririb koha eesti kodudes, tunnistuse eesti nooruse usust kodumaa vabaduse saabumise.

A. KRISTIAN

Kohalik elu

STOCKHOLM
EKK üldkoosolek

Eesti Kultuuri Koondise üldkoosolek toimus Eesti Majas reedel, 22. märtsil algusega kell 18. Päävakorras koosoleku rakendamine, aruanded, 1974 eelarve, tegevuskava ja liikmemaksu määramine, valimised ja koosoleku algatatud küsimused.

Koosolek algas väljakuulutatud ajal ja on otsustavalt valimisele osavõtjate igasuguse arvu juures. Koosolekust võivad osa võtta liikmed, kel on tasutud eelmise või käesoleva aasta liikmemaks.

Pärast üldkoosolekut on ettekanne kirjanik Keete Ainverli teemal: "Aleksander Solzhenitsõn — kui kirjanik ja kui inimene".

Metsaülikool Austraalias

SYDNEY (EPL) — III Metsaülikooli kursus Austraalias peeti 20. 27. jaanuaril N.S.W. osariigis Gosfordi läheduses asuvas Pärilrannas Sydney Ülikooli bioloogia katseajama alal. Kursuse viimasel päeval — pühapäeval, 27. jaanuaril — istusid osavõtjad koos saabunud külalistega vabas looduses ühes sõbralikus ringis arutledes Metsaülikooli juhataja dr. Inno Salasoo juhatusel möödunud nädala muljeid ja kogemusi.

Kuulanud ära mitmesuguseid ja sageli erinevaid vaatekohti ja arvamusi III MU kursuse suhtes, soov ja ettepanekuid samalaadseteks üritusteks tulevikus ütles dr. Salasoo lihtsalt:

"Meie püüdsime teha asju nii hästi kui oskasime. Ükski, kas see õnnestus meil või mitte, maa arvan, et see on meile kõigile meilagi uut andnud ja me lahkume siit rikkamatena elamusest, ideedest ja võibolla võiks ka öelda osalt elu-arkusest, mis on lõpuks üks kõige olulisem tarkuse osa."

Nädalapikkuse MU kursuse vältoimus tõi loengute, huviringide, eesti keele- ja kõnerühmade ning diskussioonigruppide tegevusega. Longeu teemade loetelu annab pildi, mis leidis käsitamist.

Meie suurpoetessist Marie Underist ja kirjanikuksit stiliimeistrist Friedebert Tuglasest kommunistide 1. detsembri mäsukatseni.

Rahvapärilmustest seoses maa ja taevaga meie rahvausid, ja püüdes anda pilti alusel vastust küsimusele "Elu peale surma!" Rõhgemest Konstantin Pätsist eestlaste poliitilani vabas maailmas ja maailmapoliitiliste suundadeni kaasaajal.

Väikese Eesti eripalgisusest anti hea näide rääkides Hilumast koos valguisilide demonstratsiooniga. Püüdis ka keemia ainevald puuduti mitmesaalis loengus "Värville maailm", kus püüti anda selgust küsimusele: miks on paljud esemed meie ümber värvilised?

Eesti teatrist rääkides ei saadud muidugi mööda minna "Estoniast". Hegeli filosoofia taustal vaadeldi naisõiguslaste taotlusi ja neegrite üheväärsuse püüdsi valgetega. Ümastusvahendest, põlevkondadest vahest ja "permisive society's" rääkides olid kaasaegsete ja aktuaalsete probleemide valdkonnas.

Arutlusrühmades puudutati muuhulgas massinformatsiooni vahendeid ja isegi liiklusemäärsi koos ähvardava karistusega, rahvustele mõistet jne. jne.

Kuulates osavõtjate muljeid ja kommentaare ettekannete ja arutluste suhtes, võiks julgelt öelda, et kõigile oli võimalatud pilku heita

väga erinevatesse ainevaldkondadesse. Kahtlemata seisis paljud raskuse ees — mis on paratamatuks probleemiks ja kaasahtekes võrkeelses ühiskonnas kasvunud ja kesk- ning kõrgema hariduse omandanud noortele — mitte küllaldane eesti keele oskus ja mõisteline piiratus loengutest täielikuks arusaamiseks ja samuti vabaks ning voolavaks mõttevahetuseks.

Julgustava nähtena tulevik suhtes peab mainima paljude osavõtjate siirast tahet "täiendada oma teadmisi eesti keele ja kõige Eestis ning eestlastesse puutuva kohta" kui kasutada MU juhataja dr. Inno Salasoo sõnu.

Nädalapikkune viibimine Pärilrannas oli vaid üks praotamine värskelele tuulele, võimalus heita pilku uutele vaateväljadele, arastada uudishimu uute teadusallikate järele.

Tänuväärse panuse andsid lektorid: keemik Eilf Annuk, dr. Aet Joasoo, mag. Leo Karlov, näitlejatar Jutta Lemtis, õigusteadlane Arnold Perendi, dr. Silma Perendi, raamatukoguhoidja Toomas Pill, rohuteadlane dr. Hugo Salasoo, botaanik mag. Tiit Salasoo, dr. Roman Simson, õigusteadlane Heino Sumbak ja filoloog Ilse Tuits. Metsaülikooli juhatajana ja ühe lektorina tegi suure töö dr. Inno Salasoo (MK).

N. Liit ja kirjanikud

MOSKVA — Vladimir Volnovits, 41. aastane Nõukogude Liidu kirjanik, heldeiti välja Nõukogude Liidu Kirjanike Liidust. Selle sammuga püüab Krenil välja juuride praegu Nõukogude Liidu aina laienevat kriitikat nende süsteemi kohta kirjanike hulgas.

Vladimir Volnovits oli üks esimesi kirjanikke, kes Nõukogude Liidu otskohe andis oma teotse Alexander Solzhenitsõnile pärast "Gulag Arhipeaagi" ilmumist. Kui Kirjanike Liidu sekretär Volnovitsile teatas, et ta nimi on nende liikmete nimekirjast maha kustutatud, vastas Volnovits:

"Enne mind te viskasite oma ridadest välja Nõukogude Liidu suurima kirjaniku ja matsite ta isiku valde all." See oli otsene vihe Solzhenitsõni isikule. Volnovits avaldas ka protestinoodi, kus ta mainis, et Nõukogude Liidu Kirjanike Liit on nüüd veel ainult üks paljustest ametiühingutest, kes kirjastavad ametlikke memorandumeid ja nimetada neid siis romaanideks.

Eesti vabaduse eest langenute mälestusmärk asub New Yorgi lähedal Long Islandi Eesti Kõlas. Vabaduse eest langenutele asetati pargi Võitlejate esindaja Eduard Ojandu poolt (Foto Kalm)

"Küsimus puudutab kõiki eestlasi"!

Eesti Kirjanike Kooperatiiv saadab iga oma uue poolsarja algul välja informatsiooni vihiku "Teated". See oli kaasa eelmise poolsarja viimase raamatuga, milleks oli B. Kangro Joonatantrioogia kolmas osa — "Puu saarel on alles". Nüüd on uue poolsarja esimene teos ilmunud. Selleks on Arno Kaagi memuaarteos "Saatuslikus kolmnurgas".

Oles järjeks mõne aasta eest ilmunud raamatule "Kõueplived saatel" sisaldab käesolev mälestus baaside-ajast kuni Eestis lahkmiseni 1944. a. sügisel — seega ajakohane sõna otsestes tähenduses tänava, mil paguluse algusest on möödumas 30 aastat. Autoril on "Postimehe" toimetuses töötades tulnud läbida keerulisi olukordi, ta on kohanud palju inimesi, seisnud sõnuste keskel.

Teda on jälitanud nii NKVD kui ka SD. Raag jutustab palju avalikkusele seni tundmata juhtumid ja annab värvikalt edasi tööleegselt meeleolusid. Kõike nõuet on hinnatud iseseisvuse valmus tegelava isiku aspektist ja on püüdnud ka kaasinimeste käitumist inimlikult mõista.

Teele raamatuna ilmub Valey Uhtepuu romaan "Keegi ei kuule meid" teine köide. "Muutunud näod". See kirjeldab perioodi Eesti ebaseaduslikust liikumisest N. Lilduga kuni Saksa-Vene sõja puhkemiseni, haarates ka sõjategevuse esimesel nädalal tagalas. Romaani esimeses köites kujuteldud väikelinn, mis võis sümboliseerida võttes esindada kõiki meie kodumaad, on sattunud nüüd lõplikult võõra võimu haardesse. Kuidas see vallutamine toimus, kuidas seda üle elati, kuidas reageeriti ja kuidas see muutis inimesi, sellest esitab romaan masendava, aga tõetruu pildi.

Järgmisena ilmuv romaan — Elin Roona "Sipelgas sinise kaela all" viib lugeja pagulusse, nimelt ühte Inglismaa väikelinna umbes veerand sajandit hiljem. Elin Toona, kes müdis lalalades populaarsuse võitis laagriromaaniga "Lotukata", esineb siin psühho-

loogiliste probleemide lahkajana paguluse õhkkonnas.

Et tegevus toimub Inglismaal, ei tähenda see, et olukorrad ja küsimused ei võiks olla sarnased probleemidega üksiklik kuss paguluses. Tomaani peategelane ei ole rahul oma saatusega, mis ta tekstilvabrikusse üksiukselise tööle on sundinud. Ta kannatab läbeldatud mõneste ja põlspõlvest päritud komplekside all. Kodune olukord ja ta enese mured viivad ta lõhetatuseni, ta ei kuulu enam ei ühte ega teise maailma.

Peeter Lindsaare teos "Härrad ohvitserid" viib meid rahuaegse Eesti kaitseväge kasarmusse. Järjena mitmele varasemale teosele kujutab autor kaitseväge elu nüüd kaardiohvitseri vaatekohalt. Tegevuskohaks on tagasihoidlik väikelinn Võru oma kauni loodusliku ümbrusega ja seal paiknev Seitsemärgement.

Autor annab pildi meie nooremast ohvitserkonnast, selle probleemidest ja muredest, elust väljaspool õppeplatsi ja kasarmut. Ta kirjeldab vahet vanema ja noorema ohvitserkonna mentaliteedi vahel, analüüsib traditsioone, refereerib arusaamis, joonistab huvitavaid tüüpe nii sõdurite kui ka kaashõlvitseridest.

"Võõrsil" on pealkirjaga Helmi Mäelo uuele mälestusteosele. See hõlmab autori paguluse sildumist Saksamaale ja pagulussaja kümnet esimest aastat. Need on sõja viimaste kuude sündmused Saksamaal ja hiljem uue elu alustamine Rootsis — seega samuti tänava ajakohane raamat. Autor tegeleb oma uue asukohamaal Saksamaale jäänud eestlaste abistamisega ja eesti sõdurite ületoomisega Rootsi. Ta ühiskondlik tegevus annab aga mahti ka isikliku elu sündmuste ja tähelepanekute tegemiseks. Raamatul kaunistavad ka fotod.

Poolsarja viimase raamatuna ilmub Arved Viiraltid ülimalt aktuaalne soomaan. Juba pealkirgi — "Kas tappis Eerik Hurni?" viitab põnevale sündmuskile. Selles puudutatakse mitmes mõttes põlavedat ning helli küsimusi. Teoses leidub teravat kriitikat, aga ka halastamatut enesekritikat. Autor lahikab meie pagulaskonnas kujunenud arusaamist ja kviinunud teokspidamisi vaheda noaga.

"Teated" toob ära ka teate Eesti Kirjanduse Fondi asutamisel. Selle ülesandeks on koondada toetamistahetist kapitali — annetusi, nimelisi fonde, testamenteeritud summasid. Eriti viimane on jatkuvalt aktuaalne, sest kuuleme sageli mahajäänud varanduse minnekust asukohamaa riiklikku pärandusfondi.

Sellega kaob eestlaste majanduslik panus selle ühiskonna ringist, kuhu lahkuja on kuulnud ja kus ta nimi ja mälestus võiks alati sekkuda elavaks jääda. Kutsutakse üles testamendi asjus kontakti võtma Fondi juristiga (Ilmar Jaks, Frigagaven 22, 122 63 Djursholm, telefon 08/755 92 55) nõu küsimiseks.

"Teade" sissejuhatuses leidub lühike "juhtkiri" kannab seekord pealkirja "Küsimus puudutab kõiki eestlasi". See on üleskutsed kõigile, mitte ainult Kooperatiivi liikmetele. Selles analüüsitakse pagulaskirjanduse olukorda olevikus ja tulevikus. Märgitakse ära meie algupärase kirjanduse põhimõtteid eeldusi ja vajadust. See küsimus pole ainult eestikeelsele juturamatute ilmumise, vaid tõsine rahvuslik ülesanne.

Ja see puudutab kõiki eestlasi, eriti meie nooremast ja keskmist generatsiooni, sest silani on eesti kirjanduse ilmutamise eest hoolitsenud ja oma panuse andnud väga suurel määral vanem põlv. Kuid pole veel hilja — meil on veel tegev kirjanikkond, elujõuline ja huvitav kirjandus, tegutsev kollektiivne kirjanust ja eestlusega sidemeis olev majanduslikul kindlal jalal seislev järelekasv. Ei ole veel hilja, Eesti Kirjanike Kooperatiivi aadress on: Põck 1, 220 03 Lund, telefon 046/12 17 19 ja 046/11 96 90.

Noorte radioamatööride näitusel Eesti Majas. Noore operaatori Mart Sakalovi tööd saatja juures jälgivad Ants Paas, pr. Dea Raud ja instruktor Sibul (EPL-foto Lepper).

PILTE O. LUTSUST

Leho Lumiste: Andres. Biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust. Kirjastus "Kultuur". Kanada, 1973.

Muidugi on Oskar Luts niisugune kirjanik, kelle elu ja loominguga koht peaks ilmuma põhjalik monograafia. Leho Lumiste on andnud ülevaate peamiselt elukäigu osas. Tsitaatide järgi otsustades näivad andmed võetud Lutsu mälestustest, kuigi seda otseselt ei öelda. Igatahes nimetatakse kirjanikku memuaaride tegelaseks Alamuse Andrese nimega, aga kohati on Andres ja Oskar Luts, Alamuse ja Palamuse segavalt segamini. Pealkiri võiks ju poeetiline olla, aga tekstis oleks asjakohasem olnud kirjanikunime ja teeliste kohanimeid tarvitamine.

Luts lõpetas oma kolmetoetiskümne-kõitlase mälestuste sarja väljaandmisel aastal 1941. Kahjuks pole võimalik olnud viimaste köidetega tutvuda, seepärast ei tea, millise elujärgu ta seal välja jõuab. 1936. aasta lõpul asus Luts elama oma majja, mis tähendab, et tema nii-öelda rännuaastad olid lõppenud. Ametipidamistest oli ta juba palju varemini loobunud ja elukutseliseks kirjanikuks hakanud. Võib siis vahet oletada, et ka memuaarteosed sellesse aega ulatuvad ja ei Lumiste on võinud nendele toetuda. Väljapoole jääksid okupatsioonid.

Luts elust Vene okupatsiooni ajal on Lumiste andmeid kogunud kodumaaalt saadud kirjadest ja sealsest ajalehestest, arvatavasti ka kõnelustest ja kuulustest. Majajoonikuna langes Luts mõrvorv põlu alla, võis aga siiski elatist teenida vene keelest tõlkijana. Suvel 1946 töötas ta kiviladujana "Vanemuise" teatritoone varemme lahutamisel, et saada pool kile suhkurt. Kirjanikuksiluks tegevuseks oli vähe võimalusi. Lutsu huumor ei sobinud uue ühiskonna surmotsistele ühlesihitajatele.

Päävokorda kerkivate uustrükide puhul nõuti autorilt teoste ümberloetmist. Tuli näiteks kustutada pühade kirjeldused ja kõik usulist sisu omavad pildid. Lutsu sunniti koos teiste kirjanikega oma võtma sotsialistliku realismi loengust, end "ümber koolitama", vabrikuis käima end rahvale näitamas ja süsteemi kiitmas, taheti, et ta kirjutaks midagi elust kolhoosides. Nüüd kirjanikuksilud tööd jäid siiski avaldamata, sest need ei vastanud ootustele. Ilmus ainult jutustus "Jüri Pügal" (1945) ja seegi tekitas hiljem pahandust. Kõigi nende elumuutuste mõjul hakkas Luts veelgi rohkem alkoholi tarvitama kui enne, mis omakorda kahandas tema loomingulist jõudu. Ta suri kõrvihäki 23. märtsil 1953 ja maeti Turti Pauluse kogu-duse kalmistule.

Peale eelmistatut allikatest ja kirjanusajalugudest saadud tuumikmaterjali on Lumiste kokku kandnud rohked täiendavad kild peamiselt Lutsu isikuomaduste kohta tema abikaasalt Valentinalt, veinalt Theodorilt, kodukandi inimestelt, õpetajalt ja kooliendadelt (nende hulgas Juhan Simm), apteegikollegidelt, kirjanikelt, kunstnikelt, näitlejalt ja teistelt kultuuritegelastelt, ajalehtede ja kirjanusajakirjade artiklist juubelite puhul, kirjaniku enese ütlustest ja kirjadest ja mu-jaltki. Ei ole võimalik jälgida, kas ja kus need andmed on varem il-munud. Lumiste teeneks on nende kogumine ja ühine avaldamine.

Uhes peatükis jutustatakse kir-janiku tööviisidest. Luts ütles: "Minu tööd ja kirjutised ei sünni ruttu, need ei küpe nagu mu naise kuklid ja pirukad. Mina pean oma töö juures enne väga kaua talnast sökkuma, enne kui ma nähju, see tähendab — paberile pa-nen. Seepärast käin ka vahetevahel

Vogeli körtis, mis on maailm omaette". Ta tõusis hommikul va-ra, juba kell kaks või kolm, kuna siis maja oli vaikne, ja töötas kuu-si kuni seitse tund järgenõdda, vä-rskendades end sejuures paari liitri kange kohviga ja suitsetades üsna palju. Pärast kirjutamise lõ-petamist jooksis ta mõne ringi alas, kui oli juba oma maja. Följe-tone ja lühemaid jutustusi kirjutas ta ka päeval. Ta kirjutas püütsiga ja andis käsikirjale peaaegu kohe lõpliku kuju, muutis või parandas harva midagi. Mõne pikema teose kallal töötades ei lugenud ta mi-dagi peale ajalehe, et mitte stiiliti välja langeda. Oma kirjanusli-kest kavatsustest rääkis ta harva.

Oskar Lutsu loomingu analüüsi ei ole Lumiste endale ülesandeks seadnud. Ta on siiski ära toonud "Kevade" tekke- ja ilmumiso-ning teated prototüüpidest, mater-jalloomuse. "Valkele nurgake-sele" "Vogeli" restoranis, jutustab näidendite ja dramatiseeringute tekkinisest ja tüüpide, lavastus-te ja nende menust.

Saatesõnas loetleb autor rea Lutsu teoseid. Arvatavasti oli tal raske muretseda täielikku nimes-tikku. Oles küll hea olnud, kui vähemalt selles raamatus leiduks niisugune nimestik, sest seda pole tööpeoldest võimalik kuskilt saada — ei Nõukogude Eestis ilmu-nud "Eesti kirjanduse ajaloo-st" ega ka sealsest uuest entsüklopee-dia-st.

Raamatul on soliidne väljmus. Teksti illustreerib viisteist fotot. HELMI ELLER

Tartus suri 3. veebruaril Elfriede Vaha, sünd. 21. märtsil 1902 Tartus. Eestis suri 5. veebruaril Armilde Purje, sünd. aprillis 1900.

Sydney, Austraalias, suri 1. veebruaril Johannes Pili, sünd. 22. aprillil 1902 Varal.

Philadelphias suri Selma Christianson.

Ühendriikides suri 3. jaanuaril Paul Bruns, sünd. 27. detsembril 1913.

Eestlased tegid vene paviljoni

Neljandal mail avatakse USA-s ülemaailmne näitus Ekspo 74. Tallinnas ilmuv Sovjetskaja Estonia märgib, et näitusele pühitav vene paviljoni ehitus on teostunud Tallinnas, eesti inseneride poolt.

N. Lõidu paviljon on ümargune, maakerakujuline ja selle on konstrueerinud Endel Kohver ja Alfred Lutsik. Millegipärast saadetakse aga eestlaste gloobus enne USA-sse saatmist Moskvasse.

Transport sinna tolmub lähemal ajal ja selleks vajatakse vähemalt 14 hilgelsuurt veoautot.

Sõjameeste poolt korraldatud koosviibimisel Detroitis viitis ka helilooja Anton Kasemets, keda näeme koos abikaasaga vestlemas Eesti Vabadusvõitlejate Liidu esimehe Gerhard Buschmanniga.

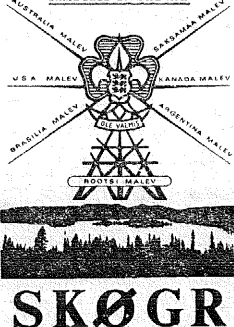
Torontos meenutati Aavikut

TORONTO (EPL) — Rootsis, USA-s ja mujal tähistati Juhan Aaviku 90-ndat sünnipäeva kontsertidega ja aktustega. Millegipärast ei toimunud seda Kanadas.

Torontos elab kümnekond Juhan Aaviku segakoori tähistas laul-jat, kes maestro juubelilt tähtsasti orginaalselt — nad otsid tema muusikaajalugu ja annetasid raamatukogudele. Esimesena sai väärtusliku teose Toronto Ülikooli raamatukogu.

RAADIOSAATJA "OLE VALMIS!"

JAMBORÉE ON THE AIR

Göteborgi PK koosolek Tegevusrikas aasta

Göteborgi Põllumeeste Kogu pidas oma aasta-peakoosoleku 2. märtsil Göteborgi Eesti Majas, Eesti Seltsi ruumes.

Esimees Elmar Aibast avades koosolekut, tervitas koosolekust osavõtjaid ja tema ettepanekul mälestas koosolek vaikse seisakuga surma läbi lahkunud liikmeid — Joonas Klibust, Gustav Toman-deti ja Stockholm PK liiget adv. Jüri Poskat.

Koosoleku rakendamisel valiti koosoleku juhatajaks Paul Riiner ja protokollijaks Elmar Martin. Tegevus- ja kassaraandest, ajakohta t. jaan. — 31. det. 1973 selgus et Göteborgi PK tegevus on olnud tööriike ja intensiivne.

Toimusid rahvarohked traditsioonide jätkavad suvepidu "Koit-järvel" ja sügisel lõikuspidu koos Kogu 20-ne aastase tegevusjuubeli äramärkimisega, kus lõikuspal-vuse pidas EELK Göteborgi ja

Lääne-Rootsi Koguduse hooldaja-õpetaja Karl Kool ning pidukõne avd. Jüri Poska, kuna tervitusi ül-lesid mitmete kohapealsete orga-nisatsioonide esindajad.

Rikkalikult toidulaua, mille eest hoolitsesid omad peranaised — Salme Hein, Leida Aibast, Neonilla Murro, Hilda Uukareda ja Liine West, kõrval ei puudunud ka kul-tuuriline meelelahutus.

Göteborgi PK juhatuse algatusel algasid ka eeltööd Vabariigi sidendi ja Eesti Põllumeeste Kogu auesimehe Konstantin Pätsi 100. a. sünnipäeva mälestusaktuse korraldamiseks, mis ka 23. veebr. teoks sai.

Oma esindajate kaudu on kaasas olnud ka muude kohapealsete ürituste korraldamisel. Rahaliselt on toetatud Rootsi Eestlaste Esindust, sõjaväelaste Kapitali ja noorte tegevust. Aruanded ja käesoleva aasta tegevuskava, mis näeb ette suvepeo ja lõikuspeo korraldame-se, Eesti Põllumeeste Kogu ülemailmse Kongressi korraldamiseks kaasaaitamine, REE üldvalimistele kohapealseteks töödeks kaasaaitamine ja eelarve kr. 4500,- tasakaalust, kinnitas koosolek ühel häälel.

Juhatuse valiti ühel häälel tagasi elmar Aibast, Gunnar Hein, Elmar Martin, edgar Söster ja Al-bert Uukareda ning revisjoniko-misjoni Tamara Pölder, Andrei Murro ja Johannes Tiitso.

Paaritunnisele üksemeelele koosolekule järgnes omavaheline koosviibimine kohivilausel.

—In.

EPK Göteborgi osakonna peakoosolekult. Esireas vasakult kolmas esimees Elmar Aibast (EPL-foto KOPLER)

Soomlase uurimus saksa okupatsioonist Baltikumis

Helsingi ülikooli juures kaitses m. a. doktori väitekirja Seppo Myllyniemi uurimusega Teise maailmasõja aegsest Saksa okupatsioonist Balti riikides. Töö pealkirjaks on: Die Neuordnung der Baltischen Länder 1941—1944 ning alapealkirjaks: Zum nationalsozialistischen Inhalt der deutschen Besatzungspolitik. See 308 lk. suurune teos tugineb ammendavale arhiivuurimisele, millised autor on teostanud aastatel 1964—1972.

Uurimus haarab käsitletava teema kõike aspekte alates natsionaalsotsialistliku Baltikumi poliitika lähtepunktide ning selle teostamiseks määratud institutsioonide vaalimisest. Järgnevad peatükid käsitlevad Baltimaade okupeerimist, lühemat aega tegutsenud militärrühad, tsiviilvalitsuse loomist, vahekordi kohalike rahvastega, saksastamispoliitikat, Saksa sisemiste võimuvahetuste muutusi ning nende mõju okupatsioonipoliitikale, totaalse sõja mõju natsionaalsotsialistliku poliitika lõppsihtidele, kohalike rahvaste vastupanuliikumist ning okupatsioonipoliitika lõppu 1944.

Saksa arhiividest leitud materjali on täiendatud mälestuste, ülestähenduste ning Nürnbergi kohtuistungelt antud tunnistustega.

Silmapaistvalt on esindatud ka terve rida eesti autoreid, eeskätt tuntuks ulatustliku koguteose olemasolu nagu seda on Eesti riik ja rahvas II maailmasõjas. On ilmselt, et eestikeelse materjali kaustumist on soodustanud autori keeltesus. Nii esinevad kirjanduse loetelus eesti autoreist järgmised nimed: Angelus, Horm, Kaas, Kant, Kalme, Kauri, Klement, Maasing, Manners (õpik), Nurk, Oras, Purre. Lisaks nendele esinevad viidetes veel Rei ning Mäe nimed, viimase oma korduvalt ühenduses tema tunnistusega Nürnbergi kohtus.

Neist allikaist voolav informatsioon on sedavõrd rikkalik, et teoses ruumi mingiks ülearuseks jutuks üldse üle ei jää. Mis sellise süstiheda käsitlemise juures siiski imestama paneb on selle kergelt loetavus. Tavaliselt on tihedalt kokku pakitud informatsiooniga teoste puhul lugu ju vastupidine. Myllyniemi uurimust võib aga vastavate huvidega lugeja lugeda nagu detektiivromaan. Ja kaasaegsele ongi see tükki selleks kama teoses tõstetakse eesriie seni ainult uuduselt aimata olnud stseenidelt.

Tolleaegsed sündmused täiskasvanult kaasaalatu üllatus ei saa olla väikene märgates kuivõrd paljudel Saksa okupatsioonil ajal liikvel olnud kuuldustel tegelikkuses tõttu taga oli. Võiks koguni öelda, et nendele sõja ajal silmad ja kõrvad hästi lähi hoidisid ei tule Myllyniemi suure põhjalikkusega tehtud uurimuses asjaolu üllatusena, vaid rohkem mingil kujul juba teada olnud kinnituseks. Nii

näiteks oli allakirjutatule lugemise juures täieliseks üllatuseks üksnes teade, et ka dr Mäe on sakslastele esitanud memorandumi, milles nõuti Eesti iseseisvuse taastamist.

Teiseks samuti võib olla teatud määrallatuseks võib pidada asjaolu, et otsest valeatmist, mille pealt võimud võinuks kinni jääda, näib olevat harrastatud harveimini kui seda võis oletada. Selle asemel, selgub, et hoopis sagedamini, et mitte üldelt pidevalt, opereeriti Saksa juhtkonna toeliste kavatsuste varjamisega ning poolitõdede kuulutamise. Mainitud mulje kujuneb paiguti sedavõrd tervaks, et kahtlus tekib kas vahe saadaleva informatsiooni suhtes demokraatlike ja kinniste ühis-kondade vahel muus seisneki kui et esimesel juhul inimesed teada saavad, mis paika peab ja mis mitte, kama teisel juhul tõde alles aastakümneid hiljem võib selguda.

Myllyniemi doktoriöö on tehtud silmapaistva professionaalse oskusega ning samal ajal ausalt ja sümekalt. Asja nii olles võib ka täiesti ebakohasena tunduda tähe-kondade vahel muus seisneki kui et esimesel juhul inimesed teada saavad, mis paika peab ja mis mitte, kama teisel juhul tõde alles aastakümneid hiljem võib selguda.

Myllyniemi doktoriöö on tehtud silmapaistva professionaalse oskusega ning samal ajal ausalt ja sümekalt. Asja nii olles võib ka täiesti ebakohasena tunduda tähe-kondade vahel muus seisneki kui et esimesel juhul inimesed teada saavad, mis paika peab ja mis mitte, kama teisel juhul tõde alles aastakümneid hiljem võib selguda.

sejuhtatuse käsitletud aega. Kuigi autor on allikaina kasutanud so-liidseid töid ei anna tulemus, ni-palju kui see puudutab Balti riike, mingit selget ettekujutust sünd-muste käigust.

Nii näiteks esindab seal Eesti Vabadussõda ainult üks lause, mis sündmusil valgustab kuni 1919 veebruarini. Samuti jääb suurel määral selgusetuks von der Goltzi tegevus, kelle tähtsaima saavutu-sena mainitakse Bermondi pükki altamist, kes siis lähtest poolt maalt välja aeti.

Aga lugeja, kes eessõna pärast raamatu käest ära paneb, see ka-hetseb. Kõik järgnev osutub era-kordelt huvitavaks nii siult kui esitamisviisilt. Kahjuks puudub meil kohe siin järgnevalt võimalus Myllyniemi uurimistulemuste tut-vustamiseks. Küll saaks seda mingil enam-vähem rahuldaval määral teha kahe eri kirjutisega.

Neist võiks üks näiteks käsitleda Saksa okupatsioonihalduse kaju-nemist Balti riikides, selle sisemisi probleeme ning vahekordi Saksa riigi kõrgema juhtkonnaga, kuna teine kirjutus võiks olla pühendatud balti rahvaste iseseisvuspüüdu-tele koos saksaste poolt teostatud mobilisatsioonide vaatlemisega. Loodetavasti annab see kavatus end teostada.

E. UUSTALU

Veteranide suvepäev Austraalias

SYDNEY (EPL) — Sõjavetera-nide Liidu neljas suvepäev toimus Thirlmere eesti asuandes Soome Majas — esmakordselt koos Eesti Vöitlejate Chingua (EVL). Organisatsioonide vahel kes-nud arusaamatused on lahendatud, pealegi koosneb EVU juhatusest enamus samal ajal SVL liikme-skonda.

Päeva avas Thirlmere alaosa-konna esimees Edgar Aavik, mis-järele sõna võitis Eesti Sõjavete-ranide Liidu esimees Raivo Kala-mäe, manitsedes mees pidama, et ka kõige lootusetumates olukorras tehtud selgitus ei tarvitse kaduma minna, nagu seda selgema näi-tab Solzhnitsõni juhtum, kelle silmad demokraatiale just vang-stuses avas eestlane Susi. See sel-gitus on nüüd ulatunud maailma laia avalikkuse ette.

Eesti Vöitlejate Chingua poolt tervitas esimees V. Härmit ja po-liitilise, eksilvalitsust õigustava kōne pidas EVU juhatusliige H. Pild. Ülevaate oma sõjamehe-ko-gemustist Vietnamis andis Aust-raalia armee ohvitser Leo Jaago, kes oma võitlust kommunistide vastu alustas 15-aastaselt Tartu vabastamisvõitlustes.

Päeval lauldi sõdurilaule, proo-viti laskeosavust, mängiti võrk-palli jne. Leo Jaago näitas õhtul valguspilti oma kolmest sõjaret-kest Vietnamist.

Metsaülikool suvel Soomes

Kanada eesti noorte Metsaüli-kooli korraldatakse Soomes, Kuopio lähedal 12-22 augustini 1974. Metsaülikooli tuleb 60-80 osavõtjat Põhja-Ameerikast. Metsaülikool võtab vastu ka noori ja noortejuh-t Euroopa maadest.

Informatsioon ja registreerimi-ne Metsaülikooli Rootsi toir-konna kaudu aadressil: Jaak Maandi, Grenjusbaken 24, 117 45 Stock-holm, tel. 08/18 89 64 või Jüri Männik, Ystadsvägen 43, 121 51 Johanneshov, tel. 08/48 02 08.

Tähistage Emadepäeva!

Eesti Vabariigi oli välja kujunenud ilus komme, tähistada iga-aasta teisel mailku pühapäeval emadepäeva, et selgitada kodu-kasvatustlikke küsimusi ning lähendada lapsi ja vanemaid oma austavas ja ema tööd hindavas mõttes.

Pöörume kõigi eesti koolide, noorteorganisatsioonide, sel-skondlike organisatsioonide ja kirikute poole üleskutsega, et emadepäeva tähistamine traditsioon ka võrsil jätkuks. Arvestades praegust üldist ajavaimu on eriti vajalik, et emadepäeva pühit-sedes tihendatakse usalduslikku sidet eesti perekondades noorte ja vanemate vahel.

Võrsil olles on üha kasvamas perekonna osatähtsus eesti keele edasikandmisel ja rahvusliku kasvatuse arendamisel. Emadepäevadel on asendamatu tähtsus meie rahvuslike traditsioonide säilitamisel ja viijeleimisel.

Stockholms 8. märtsil 1974

A. REINTAMM

Eesti Komitee esimees

J. UNGERSON

KOOLI- JA NOORTETOMKONNA
ESIMEES

N. Liidu esimene autoteenindus

Tallinas avati äsja suur autode remonttöököda, kus üheaegselt võidakse parandada, värvida, õli-tada jne. enam kui 50 autot. See ei ole esimene sellatooline mitte al-nult Eestis, vaid kogu Nõukogude Liidus.

Tallisel suured remonttöökojad Zigulide parandamiseks ja kor-rastamiseks kannavad nimetust "Autoservice" ning neid rakenda-takse kõiku üle Nõuk. Liidu üldse 35 os kohas Tallinnas avatudtöö-kodes oli esimene ning selle avami-sele pühendas "Sovetskaja Estonia" rohkelt ruumi niilasti sõnas ku-piitides.

Tallinna "Autoservice" hilgel-hoone asukohta ajaleht ei märgi, kuid selle juhtkond koosneb eest-

lastest. Nii on ettevõtte direktoris Aleks Illi, tehniliseks inseneriks Kalju Valnola jne. Ettevõtte teeni-stajate hulk ulatub ajalehe teatel kuni 400-le inimesele, kellele hulka on arvestatud ka alaosakondade teenistujad.

Alaosakonnad osuvad Põldsaa-mal ja Rakveres. Nagu Tallinna "Autoservice" direktor Aleks Illi märgib, on Tallinna autode re-monttöökojad lennuühendus Ziguli avatubrikuga, kust vajaduse korral lennuteel Tallinna saade-takse puuduvalid autooti.

Tallinna "Autoservice" maa-ala on niivõrd suur, et sinna on võima-lik edaspidi ehitada ka esimene Tallinna autode müügikoht eri-kaplausena.

Uute õpilaste registreerimine

Kõik lapsed, kes on sündinud 1967.a. või varem ja ei ole alanud õppimist koolis, on koolikohustuslikud.

Stockholmis ja ümbruskonnas elavatel eesti lastel on meeldivaks võimaluseks alata õppimist Stockholm Eesti Algkoolis, Stockholm Eesti Algkool on 6-klassiline riikliku toetusega erakool, mis hõlmab kehtiva koolikorralduse kohaselt alg- ja keskastme. Koolil on Stockholm Koolivalitsuse täielik tunnustus õpilaste koolikohustuse täitmisel.

Kool asub Storkyrkoskola juures, Svartmangatan 20-22, 111 29 Stockholm. Kooliruumid on värskest renoveeritud ja asuvad Vanalinnas kultuurse miljöö. Oma asukoha tõttu on kool kergesti juurde pääsetav ka Stockholm eeslinnadest tulevatele õpilastele. Metroga sõites - "Gamla stan" peatus.

Pärast lõunat on lastel vajaduse korral võimalik viibida Eesti Lasteaia poolt korraldatavas pärastlõuna kodus Eesti Majas, Eesti Lasteaia moodsates ruumides, Wallingatan 32, 111 24 Stockholm.

Õpilased, kes saavad hiljemalt 31. det. 1974 7-aastaseks, on koolikohustuslikud ka tulevad registreerida kooli, et alata õppetööd 1974.a. sügispoolaastal.

Uute koolikohustuslike õpilaste registreerimine Stockholm Eesti Algkooli on alanud ja viimaseks tähtajaks on 18. märts 1974. Õigeaegne registreerimine on vajalik eeltööde tegemiseks ja klassiruumide arvestamiseks.

Registreerimisel vajalikud andmed: õpilase nimi, sünniaeg, sünninumber, aadress, postinumber, postkontor.

Registreerimist võib teostada igal tööpäeval kella 9.00–14.30 kooli telefonil 10 64 26, suuliselt koolis või kirjalikult aadressil: Stockholm Eesti Algkool, Svartmangatan 20-22, 111 29 Stockholm.

Kahe kurja küüsis

Arno Raag: Sastuslikus kolmnurgas. Mälestusi 1939-44. EKK. 1974.

Kes võiks tunda ebademokraatlikku, intolerantset rezhimi survet tugevamini kui mitte avaliku hääle ja rahva sõdametunnistuse esindajad, kelle "seitsmes suurvõim" kipub tseensuuri tangide vahel kaanema peagu olematuks?

"Postimehe" tegevtoimetaja Arno Raag on pannud kirja oma mälestused kahest okupatsioonist, kolmanda (s.t. esimese kordumise) eest õnnestus tal põgeneda. Mälestused on jätkuks teosele "Kõueplived saatel" (1971), milles autor vaatles oma ajakirjanikurajajari kuul pöördedega.

Rööbiti isiklike mälestustega elame läbi veel kord kõik tähtsamat selle aja sündmustegrupid: N. Lildu baaside loomine, baltisakslaste ümberasumine, Soome Talveväe kajastusi. Huvi keskendub mõnegi püüetseks isikuse ümber – peale Jaan Tõnissoni (kelle positsioon endise sheffina on Raagi mälestustes tugev ja positiivne) kohtame Valmar Adamsile ja Viktor Hionile pühendatud peatükke, vilksatab kujusid "Postimehe" töökonnast ja mõningaid "uute võimude" esindajaid.

Seoses vana ajaloolise "Postimehe" nime muutmise "Tartu Kommunistiks" 1940 septembri lõpuväel vallandatakse Raag ja peab endale (pärast pikemat asjatut otsimist) hankima tööd ajalehes väljalõigete büroos – mille ruumid kesklinnas asudes pakuvad hea vaatluskoha 1941 suve sündmuste jälgimiseks ja nendega kaasas olekuks.

Tartu pärast toimuvate võitluste raginas õnnestub "Postimees" jälle käima panna, elektrivoolu puudumisel esialgu ainult "kondiauruga". Ilmuvad uue okupat-

sioonivõimu uued ametnõhed, tule võidelda uue tsensoriga, ajakirjanik on sattunud (vähemalt esialgselt mulje järgi) küll räästa all vihma kätte, sest kõigest hoolimata on saksa tseensuur tolerantsem ja kirjutamise väärtus avaramAD.

Et aga uus rezhim pühitselt sama vähe hoolib eesti rahva tühtest kui vana, see selgub peagi. Rezhimi vahetamise puhul tekib ka üsna ebameeldivad võimu kultarvitamisi, valekaebusi ja terroriseerimist, ristlained üha kõnitsa kaldale nagu kõikjal mujal.

Rezhimi suhteline leebus võrreldes eelmisega lebab mõningatel konfliktidel võtta ka humoristlikku ilmet. Mõned pilidkeseid on meelde jäänud ka käesolevate riidade kirjutajal, kes sel ajal töötas Arno Raggiga koos:

Toimetusse toob "Postimehe" seliaegne fotoreporter, kes on ilmselt tuntud saksa SD agendina: "Kas teate, mu härrad, mis rahvas räägib? Nad on piirkonnakomissar Meenenit ja ta adjutanti von Esenit hakanud kutsuma "nehhnen und essen" (võtma ja sööma)." "Mu härrad" on aga surmotsused, kellegi suunurgad ei liigu, agendil pole midagi raporteerida.

Piirkonnakomissar kutsus terve toimetuse komisariati: "Pakub ehk õlut ja võib-olla süüaigi, tahab juttu ajada," arvatakse. Aga Meenen asetab toimetuse tühjade laudade taha ja söötab, et toimetuse ei ole küllalt aktiivne saksa "sõjapanuse" toetamiseks. Ründab ka "kahemõttelisi" jooneluseid.

Oskar Luts, alalise "Postimehe" kaastöölise kaosas, hakkab oma Karl Martin Uhhuu joonelaust, millele tensor liiga teinud, kaunis viltsas apteegilabilses saksa keeles kaitsma. Meenen vihastub, tõuseb ja läheb minema. "Saite nüüd, poisid", ütles keegi. "Arge lõpmisge sakstega, otsige omasuguseid!" Naerdes või vähemalt muheledes poeb toimetuse komisariadist välja, osa läheb olemasolevatest lokaalidest otsima õlut, mis "koosolekul" puudu jäi.

Autor kujutab eredate värvidega "pöördepunkt" "Postimehe" saksa okupatsiooniga aegses ajaloo. Väik lõbb sisse peale 1943 Vabaduspäeva numbril ilmumist, kuigi see on tseensuurist läbi käinud ja ilmunud kujul heaks kiidetud. Toimetuses ja kaastöölise hulgas toimub "puhastus", mis tabab loomulikult ka Arno Raagi, kes sellele okupatsioonirezhimile on ta vastuvõtmatu.

Uuel toimetajal Ernst Wolkil on valitseva võimu soovid ja kavatsused selged, ta peab – nagu hiljem selgub – tihedat kontakti saksa poliitilise politseiga.

Teose lõpuosa käsitleb punaväe lähene mist Eestile ja samal ajal toimuvat natsistliku rezhimil meeleiliku rünnaku rahvuslikult mõttevate eestlaste vastu, mis toimus suure arreteerimiste laine näol aprillis 1944. Oigal ajal hoiatavad autor pääseb arreteerimistest, aga on sunnitud end okupatsioonilise politseivõimude eest varjama, alguses Tartu lähikonnas, hiljem Võrumaal.

Aga sedagi pelgupaika ründab teine vaenlane ja teose lõppelehel külgel moodustavad nagu mingi viirastusliku unenäo autori maali põgenemise – kogu aeg sunnitud kartuses ka sõda ilmselt kaotavate natsistide eest.

Need on tõelised "vaheliku vapustused" (misnimelised H. Raudsepa komöödiast raamatus ka juttu), sümbolised kogu rahva saatusele. Mõlemad pooled küsisid taga rahvuslikke eestlasi, eriti neid, kelle käes oli vaba sõna võim ja selle kasutamise oskus.

Arno Raag jutustab õlnust rahulikult ja kohati üsna rohket detailidega. Raamat on väärtuslik liisand meie poliitilisele ja kultuurilisele ajaloole. Sest kirjeldatav aeg on ajalooks saanud, kuigi see kaasaõnnele tundub võib-olla alles elusena.

Ar.gi.

Ravilas Eestis suri 2. veebruaril Arvi Thihkan-Engelberg, sünd. 29. aprillil 1898 Keavas.

Linnapea näitab EP-filmi

BALTIMORE (EPL) – Baltimore linnapea Walter Orlinsky saatis kõigile linna ametisikutele, organisatsioonidele ja asutustele esindajatele teise kula 14. märtsil vaatama Toronto ülemalilmsete Eesti Päevade filmi Eisto -72, "et olla nähti ette valmistatud selleks suurtüütuks, mis on Baltimore linna programm USA 300-aastaseleisvuse pidustuste raames."

Linnapea ütles kirjas, et filmi kaudu on parim mõista eestlaste pidustuse ulatust ja ilmet ning saada pilti, millised ettevalmistused peab Baltimore tegema 1976. aasta Eesti Päevadeks. "Peame plaanitsema juba nüüd selle mõjuka sündmuse jaoks," rõhutab linnapea.

Rannit Radio Liberty

Seoses Eesti Vabariigi aastapäeva andis Radio Liberty 24. veebruaril mitmekordse erisaate Nõukodude Lõdude. Saate sluks oli tuntud vene antikommunistliku kirjaniku ja Radio Liberty peatoimetaja Vladimir Jurasovi suutlus luuletaja ja esseist Aleksis Rannitiga, mis kestis kakskümme minutit.

Usutlus peatuti Aleksander Solženitsõni poolt tema uusimas raamatus Arhipeelaag Gulag esitatud Eesti riikliku iseseisvuse vajaduse probleemil, Eesti ajaloole, kultuuril ja eesti ning vene rahva suhetel minevikus, olevikus ja võimalikus tulevikus.

Saate lõpus kandis Aleksis Rannit ette eesti keeles kaks oma luuletust, "Kaebealul" ja "Lipp". Rannit vaatles muuhulgas pikemalt kaasaegsete vene haritlaste jaatavat suhtumist Eesti küsimusse, märkides ära tähtsamaid sätaseid avaldusi Eesti ja eesti kultuuri kaitseks nii Nõukogude Liidus kui vene maapagulaste ajakirjanduse ja organisatsioonide osas. Kriipsutades eriti alla Solženitsõni kõrget hinnangut eestlastele ja Eesti riigile, tõstis Rannit esile ka teiste nõukogude kirjanike, nagu näiteks Arkady Belinkov veendumust, et "eestlased olid vabad ja seda ei unustada nad iialgi".

L 11-A president 12-A 11 12-C M 12-D tyoosis 13-A ti 13-C Pirital 14-A ska 14-D S 14-E gamba.

Alla: A-1 Konstantin Päts B-1 ora C-1 Jumal D-1 ulu ... E-1 torkis F-1 ise G-1 Jsm H-1 Riigipäev I-1 uis B-4 aas D-4 klaar F-4 Ontario G-4 sn I-4 salaselts C-6 Ty G-6 ise B-7 vabariik E-7 Kadriori C-8 ae G-8 äärest D-9 Eestis C-10 Bempa F-11 do H-11 ri F-13ia H-13 AB I-13 ia.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									

Ristsõna 8

Pärimale: 1-A allergilist halgust põhjustav aine 2-A tõllerdis, 3-A kujundab teatri dekoratsioonid 4-A sadesõna 4-D lõhke mantel 4-H firma liik 5-A riik Nõukogude Liidus 5-H on (ingl. k.) 6-A värsi 6-F naise nimi 7-A jaatust ootav küsimus 7-D üldine teenistujaja pansion (ametl. roots. k. lüh.) 7-G viljarõuk 8-A kreeka keele täht 8-D rooma nr. 50 8-E Stockholm Eesti Teatri meelejaja 8-I rooma number 500 9-A patameel 9-E kandvad mõtted 10-A roll (teatri-keeles) 10-D noot 10-F tuldueag, tolt 11-A milbemoll 11-C Soome kirjanik 11-F kaunistust 12-A lama 12-E ülemaailmne noorteorg. 12-I väävel (keem. märk) 13-A semilite jumal (om. kääne) 13-F linn Rumeenias 14-A avameelse 14-E Skandinaavia lemmulil 14-H kõrgeaade.

Alla: A-1 kergelt, vallatult (muus.) B-1 toidunõu vabahueu tarvitusel C-1 oia teatrist D-1 need on kõrgelt lugupeetud primitiivsete rahvaste keskel E-1 paigale pandud F-1 sunnib igal talvel tuhandeid sängi G-1 Eduard (lüh.) H-1 nalsolevus I-1 noorte sõna G-3 prantsusk. artikkel I-3 Jumal H-4 üksik C-5 kuulub teatud talvespordi varustuse hulka G-5 kartilukuke I-9 künnendik (mat.) G-10 ihaldas A-11 Saar Vahemeres D-11 nutt, hädakaebus B-12 vesti (prants. keeles) H-12 süli- emaihu, I-14 uraan.

Lahendus 7: Pärimale: 1-A koju 16E türu 2-A Oru lossis 3-A Namur 3-F emis 4-A saak 4-E kosis 5-A Tallinn 5-H ga 6-A Asta 6-E stiil 7-A NV 7-C vaka 7-G ePA 8-A taara 8-F rääs 9-A ibe 9-D Edi 9-H ee 10-A naber 10-F orv. 10-I

MISOMEX AB VAJAB:

Kontoristi
Telefonisti
Kontrollijat lattu
Freesijat
Puurijat
Rauatreialit
Meestöolist kergemateks
tööülesanneteks

Täiendavat informatsiooni annab M. Erilane — tel. 08/88 03 50. Kirjalikud soovivaldused saata aadressil: Misomex AB, Box 670, 126 06 Hagersten 6.

G-borgi naiskoori kontsert

Harry Truus juhtimas Göteborgi Eesti Naiskoori harjutust.

Göteborgi Eesti Naiskoori kontsert toimub laupäeval, 16. märtsil RFUM suures kuuldeasalis, Erik Dahlbergsgatan 1. Kontsert algab kell 17. Juhatab Harry Truus.

Kontserdi solistiks on end. Stora Teateri laulja, bariton Mats Andersson, klaveril on kaastega Hilja Saame ja Koori-solistiks on sopran Hilja Ivalo.

Kontserdi koori-kava koosneb — peale ühe erandi (Ole Bull, Karja-piiga pühapäev) — eesti kooriloomingust, millist pole varem

Göteborgis ette kantud. Esitatakse laule C. Kreegilt, Salme Purrelt, Malmu Mildolt, Riho Pätsilt, J. Kappellilt, V. Loigult, Johan Aavikult ja A. Kapilt. Solist esitab itaalia, Stenhammari ja Sibeliuse laule.

Toronto-kiri:

Hääbuivad traditsioonid, maksuvõimelised pensionärid

TORONTO (EPL) — Möödunud aasta detsembris suretati Torontos üks ilus traditsioon — lõpetati Tartu Ülikooli aastapäeva tähistamine. Umbes kahekümnel aastal oli see toimunud igati väärilikel kujul. Kuid üks seda mullu ei tehtud, pole teada.

Sellise kauni traditsiooni likvideerimisele pole ka keegi sentijani kahju tundnud. Võibolla sellepärast, et Kultuurikogu hakkas samal ajal uusi üritusi otsima ja leidski mingisuguse sari-muri, mis osutus palju "tähtsamaks ja olulisemaks" kui kõik senised kultuurilised ja rahvuslikud üritused ja traditsioonid kokku, kaasa arvatud Tartu Ülikooli meenutamine.

Võib-olla "unustati" lihtsalt aktuse korraldamine, nagu unustati mõned nädalad tagasi kodumaale pühendatud ja Ameerika Häälle kaudu raadio teel edasi antavat "Sõnasilda" lõpetada hümniga, nagu see on toimunud aastakümnete kestel — traditsiooniliselt.

Möödunud Eesti Päevade Peakomitee esimees Robert Kreem ütles mõned nädalad tagasi, et ta ei oska enam vihanegi olla. Miks siis mitte, kui tarvis? küsiti temalt arusaamatult ja Kreem siis ütleski nii: "Mul on häbi, lihtsalt häbi. Nisuur häbi, et ei ei julge paljudele mõistlikkudele inimestele siin magi vaadata, sest sõbrad on mind petnud ja ait vedanud."

Kas ta just täpselt nii ütles või pisut teisiti, pole tähtis. Kuid mõte on nii, et Kreem kui Kanada Eestlaste Ajalookomisjoni esimees on sõpradest ja kaastöölisest pettunud ja kurb, et kuulus ajalooramat on ikka veel ilmumata, kuigi avalikke lubadusi koosolekutele ja ajalehtedele veergudele toose ilmumine kohta sel ja sel ajal on antud senini juba kümnekond. Kuid raamat ei ilmuga ilmu.

Kuni läinud aastani olid selles küdi trükkida ja kolm ajalooramatut autorit. Kirjutised prof. Pätsilt ja Lupilt teadusliku töö ja koostöö kohta saadi kätte, kuid 30-leheküljelise kirjutisi muusikaalust Roman Toitlaski end oodatas. Lõpuks saadi viimane, kuid ainult kolme leheküljelise ja toimetaja andis selle Toile tagasi, et kirjutagu 27 hilj. juurde.

Toi seda ei ei teinud ning toimet. hakkas uut autorit otsima, leideski selle Jaan Olviti isikusi, kuigi viimast ei tuntud muusikamehena, vaid koosolekutele kõnelejana. Hakati ajalooramatut artiklilt ootama, kuid seda pole veel saadud.

Ja pole teada, kas saadaksegi, sest lubada on kerge, kuid lubaduse täitmine midagi muud. Sellepärast ongi Robert Kreem vihane ja kurb, sest ajalooramat ei ilmunud Vabariigi aastapäevaks ja järgmist ilmumise-lubadust ei julge enam keegi anda. Lugu on samasugune nagu Rootsis, kus Marie Underi Eluraamat ilmus ja ei ilmu.

Uks Toronto ajaleht küsis hiljuti oma juhtkirjas, mikis Kultuurikogu ja teine kultuuriline organisatsioon suuri kultuurilisi tähtpäevi enam ei meenuta. Nagu näiteks Johan Aaviku sünnipäeva ja ja kolme kirjaniku tähtpäeva läinud aastal.

Samal ajal tulnaks ajalehtel küsida, mikis paljud ajalehed seda sama teevad — surnusi valides rea tähtpäevi — viimasena kasvõi Artur Adsoni 85-aastase sünnipäeva, vastust ei ole keegi veel ajalehele andnud.

Kui muusikamees X-ll, kirjanik

Õpiringide aruanded

Õpinguridel, kes taotlevad riiklikku toetust Eesti Komitee kaudu, palutakse õpiringide aruanded esitada Eesti Komiteele hiljemalt 16. aprilliks. Aruanded tulevad saata kahes eksemplaril vastavalt blankettidel, mida saab koos juhiseiga Eesti Komiteelt Wallingat. 34-11, 111 24 Stockholm.

Õpinguride riiklik toetus on nagu möödunud tegevusaastalgi kõrgendatud suuruses ja järelkult võib toetust saada 30 krooni Iga õppetunni eest, s.o. üllimalt 75 protsenti õpinguri juhi töötasust ehk 74 krooni tunni eest (sisis tuleb endal juhtida maksta 32 kr. tunni eest) ja samuti saab 75 protsenti õppematerjali kulust ehk maksimaalselt 6 krooni tunni kohta.

Õpinguri igast koosolekust osavõtjad peab olema vähemalt viis, kaasaarvatud juhataja. Osavõtjate vanus peab olema vähemalt 14 aastat, muusika õpingus võib olla ka nooremad, kuid mitte ühe poole osavõtjale koguarvust.

Õpinguri õppekestvus peab olema vähemalt 20 tundi, taotatult vähemalt 10-nele õppendalale. Iga kokkutuleku kohta arvatakse üllimast 3 õppetundi. Õppetunni pikkus on 45 minutit.

Uus karusnahaloom aretuse tulemuseks

TORONTO (ME) — Kanada naartitsad on kuulsad üle kogu maailma oma liusa üheda karva poolest. Nõukogude Liit aga on kuulus oma sooblinahkadega. Kui naartitsakasukad maksavad paari tuhande dollari ümber, siis sooblinahast kasukad seovastu maksavad 15.000 ja enam. Kuld tänava tüli Kanada maailmatutule uue nahaga, mille nimeks on "samink". Nagu karvakandja ise on istugutis soobil ja maarista vahel, nii on seda ka ta nimi (sabile ja mink).

"Samink" on väga väärtuslik nahk ning asjatundjate arvates palju vastupidavam kui naartits ja palju kergemini töödeldav kui soobel. "Saminki" kasukas maksab 7 000 dollarit ja enam ning neid uue looma nahkadest kasukaid on möögil tänava New Yorgi (Bergdori Goodmani kaubamajas) ja I Richer & Son karusnahahäärts Montrealis ning Veneziani luksu-säris Roomas.

"Samink" on äratanud huvi üle kogu maailma ning Kanada on saanud palju järelepririmsi uue karusnaha kohta.

Tegelikult on "saminki" saamislugu aga juhus. 1965. aastal leidis Manitoba naartitsakasvataja Raymond Couture oma loomade hulgast ühe, kelle karv on kolm korda paksem tavallise naartitsa omast. Couture kutsus imelooma vaatama kaks rahvusvahelise mainega naartitsafarmerit Minnesotast, Maunard Johnsoni ja Alvin Jensenit.

Leiti, et loom on soobil ja naartitsa ristugutis. 1967. aastal asutati koos New Yorgi kõõneri Jack Wassermaniga aktsiaselts Fur-million Corporation, mille omanikeks on peale Wassermanni veel Couture ja Jensen. Uut karuslooma "samink" hakati teaduslikult edasi aretama ning eelmise aasta sügiseks oli küllaldaselt nahku 132 kasuka jaoks.

1973 läks müügile 750 kasukat. Loomad kasvatatakse Kanadas Raymond Couturel naartitsagarmis ning nahkade ümbertöötlus ning kasukate valmistamine on Jack Wassermanni alandus.

1972 astusid Couturelga ühendusse Nõukogude Liidu karuslooma kasvatajad ning palusid neile saata 12 sigimisvõimelist "saminki".

See ettepanek lükati aga otsekoheselt tagasi. Raymond Couturel ettevaatus sel puhul on täiesti põhjendatud. 1950. sõlmis Kanada Associated Fur Manufacturers Ins. Nõukogude Liidu riikliku karusnahaloomade kasvatajatega lepingu, mille põhjal mõlemad pooled kohustusid karusloomi vahetama.

Kanada pidi saatma tosin naartitsad Nõukogude Liitu, kuus emast ja kuus isast ning Nõukogude Liit samavõrdseid soobilloomi. Kanada saatis oma naartitsad kohale ning sai Nõukogude Liidust pikema ootamise järele vastu kaksteist soobilloomi. Soobilid olid aga kõik kastrateeritud!

Elektronmikroskoop teaduslikus uurimises

LUND (EPL) — Eesti Teadusliku Seltsi Lõuna-Rootsi Osakonna aasta üldkoosolekule järgnenud ettekandehütlit kõneles fil.lic. Tiit Kauri teemal "Elektronmikroskoobi bioloogilises uurimises". Oma ettekannet selgitas ta rea ülesvõtete bioloogilistest preparaatidest vaadelduna elektronmikroskoobiga valguse ekraanil.

Kokkuvõttel ütles ta järgmist! Enne, kui lähidalt puudutada elektronmikroskoobi rakendamist bioloogilises uurimises, heitkem

Esineb aga rakke, mis võivad saavutada palju suurema läbimõõdu. Kanamunas peltuv munarakk ehk "kollane" on näiteks paar sentimeetrit läbimõõdu ja ergurakud omavad pikkusi, mis ulatuvad meetrisse. Teine elektronmikroskoobi iselärasus seaks asjaolu, et vaadeldud objekt alati esineb must-valges. Elektronkiirgus on monokromaatliline ja ei võimalda seeläbi värvusi näha.

Preparaat asetatakse elektronkiirte vihu ette ja, olenevalt preparaadi eri osade läbilaskuvusest, saadakse varjupilt filmile.

Uus mikroskoop sai tööriistaks, millega oli võimalik uurida loomade-taimede ehitusosakesi, rakke, ja nende pisiotsi palju täpsemalt kui see varemalt võimalik oli olnud. Bioloogilises uurimises on elektronmikroskoopi kasutatud juba ligemale kahekümne aasta jooksul. Esimesi preparaate vaadeldi aga juba kolmekümne aastate keskpaika.

Rakendust leiab see mikroskoop paljudel biologia aladel, täiendades tavallist mikroskoopi rakukeste ja kudede uurimisel. Vaadeldes pisemaid taimi ehk selgrootuid elukaid, on esmakordselt võimalik uurida elundid, mis koosnevad vaid paarist rakukestest.

Elektronkiirgust kasutatakse ka ära veel teist tüüpi mikroskoobis, nn. "Scanning" elektronmikroskoobis. Preparaat asetatakse siin elektronkiirte vihu teele nii, et elektronid sunnitskaks preparaadi peegelduma. Peegeldunud kiirgust kasutatakse omakorda et televisioonitehnika sarnase meetodiga preparaadi pilti ekraanile tuua. Selle mikroskoobiga on võimalik uurida eri pindade piskstruktuure. "Scanning"-mikroskoobi kasutatakse eri materiaalide pinnastruktuuri uurimisel, kriminoloogias, bioloogias ja mujal.

Mõlemat tüüpi mikroskoobid annavad aga ka suure panuse arstiteaduses eri aladel, täiendades seniste meetodit ka avades sootuks uusi uurimisvõimalusi.

O.V.

Tiit Kauri

pilk elektronmikroskoobile enesele. Selle mikroskoobi suur eelis võrreldes tavallise, valguskiirgusega töötava mikroskoobiga seisab võimes vaatlemisel ja pildistamisel eraldada struktuure, mis paiknevad üksteisest vaid 1,4 Angströmi kaugusel.

Elektronmikroskoobi eraldamisvõime annab kasutada suurendusi miljon korda ja enam. Tavallise raku ja raku osakeste vaatlemisel piisab aga juba mõne tuhande-kuni mõnekümne tuhande kordsest suurendusest. Tavallist raku läbimõõtu on hinnatud mõnest mikromeetrist kuni mõnekümne mikromeetrini.

New York Timesi artiklid Eestist

NEW YORK (ME) — "The New York Times" avaldas sümboolset sarja artikleid H. Smithi sulest Tallinna kohta.

Esimese oli pea tervelti pühendatud suurele ja moodsale Viru hotellile, mis arhitektuuriliselt ja seal kulgema elu, eriti öölokaalide osas on oma läänelikkusega raskest erinev muust, mida turistid kohasid N. Venes. Neist asjust on aga juba varemaltki üht-teist trükmust näinud.

Teine artikkel puudutas rohkelt segaabiellude küsimust, millest siiski ei saanud lugeda välja, et segaabiellude eestlaste ja vene laste vahel oleks populaarsed. Autor toob esile iseloomude sobimatusi ja erinevaid kombeid, mille tõttu niisugused segaabiellud kas on purunenud või seotud häiritud vahedkordades.

Muuhulgas mainib ta, et vene laste olla rahakoti naise valduses, eesti perekonnatraditsioonide kohaselt aga mehe kui perekonnapea valitseda — mille üle vene naised on n.d. lamenti tõstnud.

Kolmas artikkel pakub erilist huvi seetõttu, et selles on ligemalt puudutatud Tallinna linna ehitusliku stiili kujundamise plaane. Autor on vestelnud pikemalt linna peaarhitekti, 44. a. vanuse D. Brunsiga, kes andis üksikasjalikumaid andmeid Lasnamäe piirkonda rajatavate 7-meetri sügavusele maapinna alla süvendatud mootorsõidukite magistraatide kohta.

Need on plaanitud üle 43-meetri laiusde kuue sõiduteega, millest külgedelt kõrvalteede sisse- ja väljaseadukohad, samuti varjatult ehitatud bensiinijaamad-paranduskohtade ja garaašid. Need uued teetüübid maapinna all peavad vältima mootorsõidukite müra ja jätna jalakäijad maa peal vähemasse liiklusohustetesse otu.

Korterimajad ja majanduslikud hooned peavad olema neist teedest vähemalt 400-meetri kaugusel. Autor märgib, et see kõik on erinev

tavalisest nõukogude stiilist, kus peaaegu on seni asetatud praktilisusele ja esineb vähe esteetilisest joone ja mõnedes osades olla sellekohaselt muust N. Venest erinevaid nägusamaid eramajakesi. Esimesena ka 3-kilomeetrilise maa-aluse sõidutee ehitamine minenav maksma 17 miljonit dollarit enam kui need oluks tavalised, s.t. maapealsed aga projekt tasuvataspidiseks.

H. Smith kiidab siiralt eestlaste väljapaistvat ja moodsat arhitektuurimeeli ja lisab, et veelgi suurem kuulsus on Tallinna minevikuarhitektuuril, selle keskaegsete ehituste näol. Vanalinn on sellena muinsuskaitse all ja seal olla teostatud ulatuslikke ja kulukaid restaureerimis töid, milleks kulu-tavat 4 milj. dollarit aastas. Alates 1. jaanuarist keelatud kesk- ehk vanalinnas mootorsõidukite liiklus.

Üksikud hooned on pärit aastast 1400 ja Tallinna ajaloolised juured ulatuvad tagasi aastas 1154, mispuhul eestlased ühkusenud ühtu-rutavad, et "me oleme vanemad kui Moskva."

Tallinnas elab praegu üle 400-tuhande inimese. Planeerimisel on praegu suur jahtklubi sadam. Loodetavat, et kul 1980. a. olümpiaad tuleb Moskvas, siis seljuhul korraldatakse olümpiapidustuste purjejahtide võistlused Tallinna reidil. Eriti väljapaistva arhitektuuri poolest mainib autor Tallinna raadioringhäälingu hoonet. Viru hotell, Tehnika Instituudi hoones-tikk, partei kirjastusmaja, haig-laravi alase instituudi hoonet, peakaubamaja sisemust j.m.

Lähedases Saku riigikoolis on arhitekt Hans Koll mõistnud konstrueerida mingi "Sikskak" stiili olevad elamublokid, mis pida-vat nii rahuldama enam "Indivi-dualistlikku eestlast" s.t. sinna elama sunnitud talupoega. Tallin-na vanas linnamüüris on tänaseni säilinud endiseid 29-st tornist veel 18, mis turistidele muuga tõmbe- numbriks.

"Selline lövi on puuris ohtlik. . ."

Vasakradikaalsus taandub Euroopa noorte moena

Viimasel ajal on märgata kontinendi nooruse, eriti koolinooruse juures suurt huvilangust vasakra-dikalismi vastu ja seda peaaegu kõigis Lääne-Euroopa riikides. Põhjalikumalt on seda nähet analüü-situd ainult Lääne-Saksa ajakirjanduses. Baieris ilmuv "Deutschland Magazin" vaatles aastavahetu-sel üksikasjaliselt muudatusi, mis on aset leidnud gümnaasiumi õpilaste organiseerimise vormides viimase kahe aasta jooksul. Selle aja kestel on enam kui 20-ne aastased õpilasi astunud nn. "õpilas-liidu" (Schüler-Union) liikmeks. Vastavalt sellele hõrenevad imekiirelt vasakpoolsete õpilasorgani-satsioonide read, kuigi need veel alles paari aasta eest domineerisid täielikult Saksa Liiduvabariigi gümnaasiumides.

Tänapäeva saksa koolinooruse ei tule mingit huvi enam sotsiaa-demokraatide Brandti, Wehneri j.t. või nende idapoliitika ning veelgi vähem mingisuguse sotsialistliku paatose vastu.

"Rheinischer Merkur" kirjutab, et suurim koondumine "õpilaslii-du" ümber leidis aset kõigepealt suurlinnades, eriti Berliinis, kus veel mõni aasta tagasi oli õpilas-kond väga punane. Nüüd Berliini gümnaasiumide õpilased taotlevad sootuks suuremat vastustust, suu-remat usaldust, objektiivset kriti-seerimist, loomingu austamist, to-lerantsust, arusaamist teadusele andumiseks jne.

Õpilaste meeluse muutusest arusaamiseks võiks mainida, et Berliini Humboldti gümnaasiumi 10-11-keskmes õpilasnõukogus oli veel aasta tagasi 14 revolutsionää-ri, tänapäeval on aga selle õpilas-nõukogu ülevõtnud juba "õpilas-liidu" liikmed.

Bremenis ja Alam-Saksis tegu-sevad samalaadilised õpilasorgani-satsioonid "Aktion kritischer Schüler" nimetuse all. Oma pro-grammis lelavad nad, et kaaskor-raldusõigus peaks kõlama õpilaste hulgas "kaasvastavale oma võime-te piirides". Nende arvates kaaskor-raldusõigus ei saa kunagi tähenda mingit võimupositsiooni või isegi selle nõutamist õpilaste poolt.

Tundub, et "õpilas-Liidu" raja-mine on toimunud spontaanselt ning selle taga ei seisaks mingi poliitiline rühmitus. Praegu on küll kristlikud parteid (CDU/CSU) nõus pakkuma "õpilas-liidule" organisatoorilist abi, kuigi noorte programm ei ühtu nende omaga. Noored ei taha mingisuguseid demonstratsioone, proteste aga joosta vasakusuguga vastutult, vaid õppida, produktiivset tööd teha ning jälgida objektiivset ja asjalikku informatsiooni.

Liidu juhtivad isikud, ka need, kes juba jätkavad oma õpinguid ülikoolides, jälgivad hooliga, et õpilastele ei hakata jällegi peale suruma mingisuguseid tõekspida-misi "kõrgemalt poolt".

Juba 1972 kevadel võis märgata õpilaste grupeerumisi, et end

vastikult kaitsda vasak-ekstre-mistlike kaasõpilaste, samuti re-volutsiooniliste kooliõpetajate pealesunnitud kommunistlike ideede rakendamise vastu. Eriti suurenes "õpilas-liidu" populaarus sama aasta hilisühtsil, siis kui CDU/CSU jäi Liidupäeva valmiste kaotajaks. Sellest peale tõrkasid "õpilas-liidu" osakonnad kõikjal koolide juures üle kogu Saksamaa.

Ida orientatsiooniõnna õpetajaid rünnatakse nüüd nende endi an-tiautoriteedi argumentidega, sa-muti tehakse vastupropaganda sotsialistide poolt aastaid levitatud filmide ning raadio-, TV- ja pressi saadete vastu.

Kõik vihjab sellele, et pendel on tagasi teel mõistliku arusaamise juurde. "Rheinischer Merkur" tä-hendab, et õpilaste konstruktivne töö on imponneeriv, kuna see surub täielikult maha senise vasak-är-muslike kaasõpilaste assitustege-vuse.

Baieri gümnaasiumides on praegu lõokasus: "vasakus on läinud moest". Müncheni "õpilas-liidu" esimees Alex Schreiber kuu-s kokku koosoleku, millest võitis osa isegi Bayeri haridusminister prof. Hans Maier. Koosolekul ütles Schreiber muu hulgas: "Needus on murtud. Ükski inimene ei usu enam, et noorus ja vasakus võik-sid olla identised mõisted. . . Va-sakuslik pole midagi pakkuda tä-napäeva noorusele. . ."

Liidu programm ei haara ainult õpilaste probleeme, vaid see tege-leb ka arusaamisega ajaloost ning kaasaja poliitikat. Näiteks Wed-dingi (Lääne-Berliinis) "õpilas-liidu" liige Chr. Luther koostas, paljudas ja levitas neljas ükstei-sele järgnevas vihikus oma aru-saamist "sojveti imperialismi" üle ja leidis, et tänapäeva N. Liidu po-liitika on stalinismi jätkamine ai-nult teiste vahenditega.

Viimase poole aasta jooksul on ka saksa revolutsiooniliste üliopi-laste üle muutunud tunduvalt ki-bedamaks. Kul nad varem terro-riga sundisid kaasvõitlejad oma riiki-dama kommunistlike teekspida-misi, siis praegu on see eba-de-mokraatlik periood kadumas ja kui mitte varem, siis lõplikult. Pra-gusegud gümnaasiumiõpetajad lähema aasta jooksul jätkavad oma õpinguid ülikoolides.

Neile, kes veel 12-dal tunnil pühavd häält tõsta vasakuse ka-suks, vaadetakse kui pimedusega lõõnud individidele ja paistab, et neile on tee suletud veel kord pää-seda noorust juhtima.

J. ADILA

Proovi-jutlusi N. Yorgis

NEW YORK (EPL) — New Yorgi Eesti koguduse õpetaja praost Rud. Kiviranna informeeris m.a. lõpul kogudust oma kavatu-sest lahkuda, millega kerkis üles uue õpetaja saamise küsimus. Vaba Eesti Sõna teatel oli kogudu-se nõukogu ja juhatus otsustanud hingedarjasele vastu tulla ja või-maldada pensioneerimist arvates 31. märtsil üheks kordse hüvitusega 3000 dollari suuruses. Koguduse nõukogu liikmete poolt olevat üles seatud esialgselt õpetajakandi-daatidena šp. H. Laur, V. Kangro, V. Kopperman ja K. Laantee.

Koguduse hingedarjane praost Kiviranna avaldas järgmises Vaba Eesti Sõnas selgituse, milles ta täpsustab oma müllust deklaratsiooni: ta teatanud, et ta üksinda ei suuda kanda suure koguduse töö-kormat ja palunud, et kogudus küllalisjumalateenistuste kaudu tutvaks õpetajatega, kes võiksid kõne alla tulla tema töö jätkajate-na. Ülemineku ajal aga olevat ta valmis jätkama kõiki õpetajajäl-de-sandeid.

Praost ütles, et sobiva õpetaja leidmine on aegavõttev ülesanne. Ku kord kord vakantseks kuuluta-takse, siis kiriku ametliku hääle-kandja "Eesti kiriku" kaudu, mil-lega siis avaneb kandideerimise võimalus kõigile EELK õpetajate-le. Alles siis valib täiskogu uue õpet-a-ja, keile kinnitab konsistoorium. Op. Kiviranna rõhutab, et töö jätkub tavalises korras ja ta ei ole annud mingit avaldust lahkumi-seks juba 31. märtsil.

Hans Sarv, tehnoloogia litsent-siaat Hisings-Backast on ülikoolide kantseri poolt esitatud valitusele kinnitamiseks tööstusorganisat-siooni alal ülikoolilektoriks Luleå ülikooli juurde.

Mart Lindeberg-Lindvet, ma-jandusteaduse üliõpilane Rootsi-st, viibis seitse kuud ühes tehases Connecticuti osariigi linnas Dan-burys, et õppida tundma USA te-haste töömehodeid. Ta saabus jõuluks tagasi koju.

Leena Osteraas-Kitzberg, kes töötab ajaloo õppejuhataja Nigeria ülikoolis Aafrikas, tuli õppetöö va-heajaks külla Washingtoni, kus tema isa Jaan Kitzberg on Amee-rika Hääle eesti saadete peatoime-tajaks.

Jaak Taul, praost, teoloogia doktor ja EELK konsistooriumi assessor, kes õpetajana teenib Londoni eesti kogudust, valiti Ing-lismaa Luterliku Nõukogu aupre-sidendiks. J. Taul on olnud 18 aa-sat nõukogu presidendiks ja lahkus nüüd terviselik põhjusil, jäädes aga edasi Luterliku Nõukogu väl-liseidnõuajaks.

Voldeimar Eiso, õigusteaduse magister, tähtsast New Yorgis oma 70-nädal sünnipäeva. Kodu-maal oli ta Riiginõukogu protokoli-tele toimkonna juhatajaks, hiljem Tartu ülikooli haldusõiguse insti-tuudi vanemassistentiks.

Edmund Pratkan, insener New Yorgis ja endine Stockholm Eesti Alkooli Sõprade Seltsi energilise esimehe, tähtsast oma 60-a. sünni-päeva. Ta töötab ühes chitustfirmas eelarvinsenerina, olles agaralt tegev eesti organisatsioonides.

Fridrik Koemann, kirikutegelane USA-s ja endine postiametnik ko-dumaalt, tähtsast 80-aastast sünni-päeva New Yorgis.

Albert Suurkivi, end. riigikogu liige Ühendatud Põlmeeste rühmitusest ja Freedi mõlasu-dame omanik, tähtsast New Jer-seys, kus ta praegu elab oma talus 80-aastast sünnipäeva. Ta on kuulunud EIRE eesti delegatsioo-ni, Riigitegelaste Kogusse, Eesti Rahvuskomiteesse Ühendriikides ja paljudesse muudesse organi-satsioonidesse.

Rudolf Hämar valiti New Yorgi eesti filatelistide seltsi esimeheks.

Aita Riipteer-Kalms, Stuttgarti eesti rahvuskoolides abiesimehe ja aktiivne noortetevetuge juht, tähtsast oma 80-a. sünnipäeva. Juu-bilar on pärit Tallinnast ja kodu-maal tegutses postiametnikuna.

Enn Meri Malmst võitis Ing-lismaal Londonis kolmenädalase P.A. Management Consultant kur-sustel.

Merike Hiileto-Boberg, med. lic. ja arst Stockholmist viibib praegu koos oma arstist mehega USA-S Kalifornias, kus ta töötab San Diego ühe aasta jooksul uurijana vererasvade alal. Seose töötami-sega USA-s tuli dr. Hiileto-Bobergil ära teha ka USA-arstina töötami-seks nõutav eksam.

Evald Tikenberg, kauaaegne Toronto Eesti Meeskooli esimees, on pärast vastava eksami soori-tamist rakendunud Torontos ühe kinnisvarade müügifirma mü-tu-goskonna esindajana. Kodumaal oli Evald Tikenberg tegev van-deadvokaadina.

Tõivo Kuunast, Toronto eesti arstist, kirjutab kohalik päevaleht "Sun" ühenduses liiklusõnnetuse-s, kus tema kire abi päästis kahe õnnetusohvri elu. Dr. Kuutan sõitis bussiga, milline peatati liik-lusõnnetusest.

Johannes Aaviku põhiteose uustrükk

Eesti Keele ja kirjanduse Instituut annab välja kuulsa eesti keelemehe Johannes Aaviku põhiteose "Keeleuuduse äärmised võimalused" ühenduses 50 aasta möödumisega selle raamatu ilmumisele. See Aaviku teos ei ole kirjutatud ainult keeleteadlastele, vaid kõigile keeluhuvilistele, stili on elav ja kergelt loetav, seda iseloomustab Aaviku omane loogiline selgus ja lihtsus ning ehtne paatos ja temperament. Uustrükk ilmub soliidse köites ja luksuspaberil.

Kuni 22. aprillini on ette tellimishind kr. 40, millele arvatakse juurde saatekulu. Tellimisi võtavad vastu Eesti Kultuuri Koondis (tel. 11 36 16) ja Eesti Komitee (tel. 11 59 78) ning väljaandev instituut ise: Institutet för estnisk språk- och litteraturforskning, c/o Stockholm University, Finska Institutionen, Fack, 104 05 Stockholm 50, tel. 08/15 01 60/1338, postizhilo 35 45 37 - 3.

Tuntuimad eesti kultuuriloomised: Artur Adson, Marie Under, Evald Blumfeldt, Helmi Eller, Gert Helbemäe, Mall Jürma, Viktor Kõressaar, Julius Mägieste, August Mälik, Hannes Oja, Ants Oras, Aleksis Rannit, Gustav

Stockholmi Algkooli kevadpidu

24. märtsil kell 14.00 toimub traditsiooniline Eesti Algkooli Kevadpidu, Skanstulli Gümnaasiumis, Bohusgatan 24-26. Korraldajateks on nagu tavaliselt Stockholmis Eesti Algkool ja kooli Sõprade Selts. Pääsmete hind on täiskasvanutele 10 kr ja koolilastele lastele 2 kr.

Eeskava koosneb nii deklatsioonidest kui ka muusikalistest etekannetest, mida õpilased esitavad. Peo kõrgpunkt peaks aga olema - nagu eelmistel pidudelgi - laste poolt esitatud näidend.

Peol on ka võimalik loostõnne proovida, einelauas tutvavate vestelda, või ainult meeleolumuusikat nautida. Oma oskused laulmängude alal näitavad veel Stockholmis Eesti Lastelaie mudilased.

Niisil tuleks igaljuhul, kellel on huvi eesti kooli vastu, üldmainitud tähtpäeva peokülastamiseks kinni panna, sest peokülastamisega toetame Eesti Kooli.

Ränk, Hugo Salasoo, Valter Tauli ja Valev Uibopuu on raamatu ilmunise puhul avaldanud järgmise üleskuse:

Tänavu möödub 50 aastat Johannes Aaviku pöördelise tähtsusega teose Keeleuuduse äärmised võimalused ilmunisest, mis avas enneaegamatud perspektiivid mitte üks eesti vaid kõigi keelte arendamiseks.

Aavik esitas ja põhjendas siin ennekuulmatu keelefilosoofia et inimene võib vabalt, n. ü. "kunstlikult" luua uusi sõnu ja muid keelendeid. Aaviku poolt eesti keelde sel viisil toodud arvukad sõnad ja vormid tõendasid et see ei olnud mitte paberlik fantastikasse kalduv mõte, vaid geniaalne praktiliselt teostatav idee. Nüüd on seda sõnaloomise meetodit soovitatud ja rakustiseeritud ka teistes keeltes.

See Aaviku silmapaistev teos on ammuast ajast kättesaamatu ja nooremale põlvkonnale tundmatu. Et seda linke meie kultuurivaramus parandada on Eesti Keele ja Kirjanduse Instituut otsustanud selles Aaviku teose välja anda vääriliku uustrükis, sellega tasume ühtlasi osa oma auvõlast meie suure keeleuudajale vastu.

Teose eessõnas kirjutab Aavik: "Kui see idee temas oli tekind ja korraga selgus kogu oma ulatuses, siis oli see talle kui ilmutus, kui leitud joovastus. Ta kandis seda eneses kui kallist varandust, ja mitme aasta jooksul see kees, õitses, helises ta ajudes kui suurepärase sümfonia, kui uhke ja õnnestav poeem." Teeme selle sümfonia ja poeemi kättesaadavaks kõigile kellele eesti keele saatust on armas! Allakirjutatud kutsuvad ühes kõiki kultuuriteadlikke eestlasi toetama seda üritust raamatutehnikas, levitamise ja alalise panusega.

Kohaliku elu

GÖTEBORG

Lõitud kaabu

EV aastapäeva aktuselt lahkudes oli keegi unustanud oma kaabu NMKÜ riiehooruumi. Selle võib kätte saada Eesti Komitee Göteborgi osakonna büroost Eesti Majas, Drottningatan 27. (Tel. 11 59 00).

Briggenis, Saksamaal, suri 1. detsembril 1973 Kalju Saag, sünd. 16. juulil 1921 Tahtveres.

Hamburgis suri 29. novembril Kristina Tõnaso, sünd. 20. aprillil 1877 Pärnemaal.

Leiti toast surnult

Stockholms Hågerstenis leiti oma korterist surnult Aksel Adamson-Tammemäe, 53 a. vana, kes teenis postipangas. Kui ta mitu päeva ei tulnud tööle ja telefon ei vastanud, paluti politsei abi korteri avamiseks. Üksikult elav eestlane leiti surnult. Arstid tegid kindlaks, et ta oli surnud rabandusse ummkaudu 27. veebruaril. Ta oli pärit Türlil.

Torontos suri 29. jaanuaril Julius Väljataga, sünd. 1. veebruaril 1907 Nabala vallas Harjumaal.

K. Lük in memoriam

23. veebr. suri Austraalias ootamatult dr. vet. Kallistrat Lük.

Lahkunu sündis Võrus koolipeetaja pojana 16.3.1908. Keskkooliõppes omas Petersi Humanitaargümnaasiumis. T. ü. loomaarstiteaduskonna lõpetas 1938. Juba üliõpilaseks töötas Riiklikus Seerumi-Instituudis. Pärast ülikooli lõpetamist täiendas end. T. ü. arstiteaduskonna bakterioloogia laboratooriumis prof. Schlossmanni juures. 1941 määrati seerumi-Instituudi diagnostilise osakonna juhatajaks ning "Askoli" laboratooriumi organiseerijaks ja juhatajaks.

Pögenes 1944 Saksamaale kus töötas kuni 1949 IRO meditsiinilise laboratooriumi juhatajana Butzbachi. Emigreerus 1949 Austraaliasse, kus asus tööle Sydney haigla "Concord" diagnostilise laboratooriumi. Sooritas 1953 Sydney ülikooli arstiteaduskonna juures eksamiid mikrobioloogia alal. Töötas biokeemikuna veredekande osakonnas-algus abijuhatajana, hiljem juhatajana kuni pensionile minekuni 1973.

Oma igapäevaste leivatöö kõrval võitis juhtivat osa paljudest erialalistest ja seltskondlikest organisatsioonidest. Eriti südamelehelane oli Eesti Õigeusu Kirik. Paganuse algaastail selle organiseerimine ja hiljem aktiivne osavõtt koguduse tööst. Akadeemiliselt kuulus korp. Fraternitas Tartuensise perre. Leinama jäid abikaasa Nilna (n-na Kokla) ning poeg, Georg kes on Sydneys Macquarie ülikoolis õppejuks.

Sinu lahkumise puhul Igaviku Radadele soovivad kaasvõlled, kolleegid, ning arvukad sõbrad sulle võbramaa mullas rahulikkupuhkamist. Mälestus Sinust jääb kauaks püsima!

H. RIISPERE

Leinateated

Buffalos, New Yorgi osariigis suri 24. veebruaril Berta Reiljan, sünd. 20. novembril 1890.

Oceansides New Yorgi osariigis suri 26. veebruaril Elisabeth Kangus, sünd. 5. detsembril 1892 Saaremaal.

Norilskis, Siberi idaosas, suri 23. jaanuaril leinuant Richard Aardma (E.V. sõjakooli tehnikakooli teistest lennust).

Eestis suri Gertrud Lipping, n-na Nornberg.

USA-s suri 25. veebruaril Elsa Himma, sünd. 21. aprillil 1898.

Torontos suri 1. märtsil Linda Marie Lepp, n-na Kõõsel, sünd. 28. augustil 1916 Tõstamaal.

Haneys, Briti Kolumbias Kanaadas, suri 21. veebruaril Adolf Kruusma, sünd. 26. novembril 1900 Viimsis.

Kallist vennapoega ja sugulast Vet.dr.

Kallistrat Lük'i

Sünd. 16.3.1908 Võrus
Surn. 23.2.1974 Sydneys

mälestavad kurbuses

ELENA LAIUSTE

TANJA, IRA ja GEORG
perekondadega

SUGULASED
Ameerikas ja Eestis

Armas unustamatu ema, vanaema ja õde

Wilma Akel

Sünd. 9.11.1906 Tallinnas
Surn. 7.3.1974 Stockholmis

Sügavas leinas ja kurbuses

LII

perekonnaga
ASTA ja LIA
perekondadega

Koduvala kaaslase

Valentin Kollama'd

mälestab leinas

ERNST RATTAS
abikaasaga

Matusetalitus toimub esmaspäeval, 18. märtsil kell 12.00 Norra Kyrkogårdeni Stora Gravkoret kabelis.

Kaunaagset klubi liiget

Wilma Akel'it

mälestab kurbuses

EESTI NAISKLUBI
STOCKHOLMIS

Aksel Adamson-Tammemäe

Sünd. 25.12.1915 Türlil
Surn. 27.2.1974
Stockholmis

Mälestavad leinas

SÕBRAD

Matusetalitus toimub reedel, 22. märtsil kell 12 Uppetändelse kabelis Metsakalmistul.

Armast sõpra

Wilma Akel'it

mälestavad

ELLA KIRSIPIIU
MARIA KOPPERMAN
OLGA ja MART. SAAR
THERESE SANDER

Lahkunud noorepõlve sõpra

Wilma Akel'it

mälestavad leinas

ELEN ja GEORG

Kõrgendatud elatistoetus alates 1. aprillist.

Elatistoetusi tõstetakse 6 protsendi võrra alates 1. aprillist 1974.

Kõrgendus kehtib elatistoetuste kohta, mis on kindlaks määratud enne käesoleva märtsi lõppu ja kehtib ka toetussummade kohta, milliseid on tõstetud event.

varasema kõrgendusega.

Ent kõrgendus ei kehti kui kohtuotsus või kokkulepe sisaldab erilist indeksiklauslit või muud erandit.

Seadus, mis käsitleb muudatus teatud elatistoetustes, on ära toodud:

Svensk Författningssamling (SFS) 1966: 680 viimase muudatusega SFS 1972: 583.

Sinu kommuuni sotsiaalkontor annab määruste kohta lähemaid andmeid. KÜsi saält!

Information från
SCB STATISTISKA CENTRALBYRÅN
på uppdrag av Kungl. Maj:t
(SFS 1967:63)

Kultuurilaureaat

Algus lk 1

riauhindki on, ütles kõneleja, sümboolseks hinnanguks ka tööle ja tööle ja raskuste võitmisele kultuurilisel alal. Jõe-
saar tulles eesti talust, on esi-
vanemate visadusega kündnud
eesti kultuuripõldu.

Prof. Sten Karling, lähemalt
vaadeldes Ernst Jõeasaare loo-
mingut, andis põgusa pildi eesti
skulptuuri ajaloost alates Wei-
zenbergiga ja talle hiljem
järgnenud Adamsoniga, Koor-
tiga, jne., millisesse arengua-
helasse kuulub ka laureaat
Ernst Jõeasaar. Kõik nad on
kokku loonud eesti skulptuuri-
lise traditsiooni ja omapära
igaüks oma isikupära lisanda-
des.

Jõeasaar on oma inimport-
reede ja figuuride kujundami-
sel Koorti järglaseks, rõhku

pannes karakteri esiletoomise-
le, peaehtuse arhitektoonilisus-
sele. Jõeasaar, kelle õpetajaks
Pallases oli Strakopf, palistas juba
kodumaal erilise andega silma
kõrvuti samaaegsete skulptori-
te Raudsepa ja Hallistega. Neist
Jõeasaar eelistas kodumaal tu-
gevald ja kompaktsed mater-
jale, nagu seda on graniit oma
sulatud kuublikes blokkides,
teisel järele näidates peaaegu
graafilist stiliseerimist ja
poetilist tunnet. Oma haa-
monumentides annab kujur
edasi suurepäraselt lahkunute
karaktereid. Jõeasaar oli raske
ja tõsine oma loomingus, ent
samal ajal äärmiselt väljen-
dusrikas.

Ernst Jõeasaar jätkas oma
teekonda siin Rootsis leivatöö
kõrvalt, nüüd juba eeskätt kip-
sis, oludest sunnitud vähemais
formaatides. Portreed, haa-
mälustumärgid, reljeefid, fi-
guraalkompositsioonid — kõik
need jutustavad tema huvist
vormiprobleemide vastu.

Ta kombineerib reljeefid
kontrastidele, millised jäävad
siiski seotuks motiividega —
need on nagu maalitud, mil-
listel on teatud sürreaalseidki
puutepunkte. Sellegipoolest ei
ole Ernst Jõeasaart haaranud

radikalism ja moevoolud — ta
jääb selgete joonte ja kindla
vormijuurde.

Ta tegeleb ka maalimisega,
kuid ka seal kasutab ta sama
stiliseerimist, saavutades väl-
jenduse hingelise. Ka siin on
ta meister skulpturaalseis
grupeeringuis, alati angazheer-
itud kaasaja kunstilistes
püüdlustes, lihtsustades ja sti-
liseerides.

— Ernst Jõeasaar on väga hu-
vitav kunstik, kunstnik, kes ei
tammu paigal, areneb oma
teid. Ta on iseseisev ja vaba,
rõhutas kõneleja, kes tuletas
meelde, et skulptoritepõlv
praeguses Eestis on paraku
seotud üheainsa vooluga, sot-
sialistliku realismiga ega oma
inspiratsioonivabadust samal
viisil kui läänemaailmaga seotud
Ernst Jõeasaar.

Poodiumil presideerivaist
zhürii liikmetest astus nüüd kõ-
netooli zhürii alaline sekretär
Arvi Moor, kes luges ette amet-
liku motivatsioonid:

"Rootsi Eestlaste Esinduse
kultuuriauhinna zhürii, mille
moodustavad kunstiteadlased
Evi End ja Mai Raud, kunstnik
Erik Haamer, kirjanik ja kun-
stiajaloolane Arvo Mägi ja
zhürii alaline sekretär Arvi
Moor, otsustas 1974 kultuuri-
auhinna anda skulptor Ernst
Jõeasaarele.

Zhürii motiveerib oma otsust
järgmiselt:

Ernst Jõeasaar oli juba ko-
dumaal tunnustatud kunstnik.
Oma suhtelisel lühikese loo-
minguperioodiga, mis kestis
ainult tosin aastat, oli ta suut-
nud luua terve rea monumen-
taalseid töid — monumente ja
reljeefe.

Paguluses esindab Jõeasaar
meie vähest skulptorite-peret.
Siin on ta jälgitud vaikselt kuid

Solzhenitsõn

Algus lk 1

Solzhenitsõn ei maini Valge-
Venet ja Moldaaviat kui "liidu-
vabariike", aga koos Ukraina-
ga kuulaksid ka need vabas-
tamisele.

SUUNDUGU ITTA!

Solzhenitsõn kui vene rah-
vuslane on läänelike mõjude
vastu. Kommunism on läänelik,
sellest tuleb loobuda. Demok-
raatia on läänelik, ka see ei ole
venelase jaoks. Vene rahvas
peab Solzhenitsõni arvates
suunduma mitte läände, vaid
Ita. Uurali mägestiku ja Vaikse
ookeani vahel laub lohutu maa-
ala, Siber, kuhu venelane peaks
suunduma.

See on, olgugi karmima
kliimaga, aga rikas maa, neli
miljonit ruutmiili ainult nelja
miljoni elanikuga, kes koond-
nud peamiselt linnadesse. Selle
maa-ala asustamine ja loodus-
rikkuse kasutamine kompen-
seerib kuhjaga selle, mis Ve-
nemaa kaotab läänes tagasi-
tõmbumise.

Siberi asustamine vene rah-
vaga on Solzhenitsõni arvates
eriti tähtis sellepärast, et see
võimaldab riivistada hiinlaste
tungi Siberisse.

VE NE-HIINA SÕDA

on mõddapäasmatu arvab
Solzhenitsõn, eriti kui hõredalt
asustatud Siberi maa-alad on
ahvatuseks arvult kiiresti ka-
svavale ja eluruumi kitsikuse
all kannatavale hiina rahvale.

Sõda Vene ja Hiina vahel
oleks Solzhenitsõni arvates
inimkonna ajaloo üks pikimaid
ja verisemaid, ja nõuaks Venelt
60 miljonit surmaohvrit. Tihed-
asti asustatud Siber oleks

iseendast kaitseks hiinlaste
sissetungi vastu.

Hiina ja N. Vene vahelise sõja
kõrvalduses asub A. Solzhenitsõn
ühisele seisukohale Andrei
Amalrikiga, kes kirjutas raa-
matu "Kas N. Liit püüis kinni
1984. aastani", mille eest
Amalrik saadeti Siberisse.
Amalrik nägi ette Venemaa
kaotust sõjas Hiinaga.

AUTORITAARNE KORD

Kremli esitatud kavas soo-
vitab Solzhenitsõn praegusele
valitsevale ringkonnale jääda
võimu juurde, sest ei kommu-
nism ega sotsialism ei ole hea,
ja venelasele on autoritaarne
kord omane.

Ainult rohkem vabadust oleks
tarvis kunstis ning kirjanduses,
kuigi ka Solzhenitsõni kava ei
näe ette vabadust poliitiliste
raamatute ning üleskütsete
kirjastamiseks. Ta astub aga
välja naiste kaitseks: nõuko-
gude süsteemis kiideldakse
naistele võrdsete õiguste and-
misega, kuid tegelikult on naisi
koormatud neile sobimatute
töödega. "Vabastage naised
kangist ja labidast!" nõuab
Solzhenitsõn N. Vene praegust-
elt valitsejalt.

Ta lisab juurde, et nõukogude
korra juures on linnades tekki-
nud joodikuid ja huligaane, kes
ei lase ühtegi naisisikut rahuli-
kult mõelda minna. Ta soovib, et
taevast eemaldataks ulguvate
sõjalennukite armadad, mis
manööverdavad elanikkonna
peude kohal päeval ja öösel jne.

Kõike kokku võttes: A. Solz-
henitsõni kirja N. Vene valitsus-
ele hinnatakse kui kõige tera-
vamat kommunistmüüdist
väljaastumist avalikkuses alates
bolševistlikust revolutsioonist
tänapäevani.

Algus lk 2

STOCKHOLM: Eesti Neli-
pühi Kirik. Brävallag. 11, 17/3 kl. 10
pühapäevakool, kl. 11 jumalat. Al-
lan Laur, laulutekandeid, Kris-
tuse surma mälest. 19/3 kl. 19 koo-
riharjutus.

STOCKHOLM: Eesti Maja. Wal-
ling. 34, laup. 23/3 kl. 18 vaimulik
lauluõhtu.

STOCKHOLM: Norrmalmi
Bapt.-Kirik. Norrtullsg. 37, 17/3 kl.
14 jumalat., O. Loogna jt.

ALINGSÅS: Beteli kirik, Nyga-
tan 19, jumalat. 24/3 kl. 15, E.
Pendite ja V. Lillste.

ESKILSTUNA: Neli-
pühi Kirik. Filadelfia, Smedjeg. 23, 17/3 kl. 13
jumalat., E. Lindström.

GÖTEBORG: BIA Bandet, Erik
Dahlbergsg. 18, jumalat. 17/3 kl.
11, V. Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkga-
tan 1, 18/3 kl. 14 kog. tund, 17/3 kl. 15
jumalat., A. Möru, solist H. Vil-
saar, koor, samal ajal pühapä-
evakool. Näädala sees: Hisingeni,
Ibsensgatan 4 ja Jonseredsg. Kyr-
kog. 3 D kl. 18 õhtupalvus.

GÖTEBORG: Linnega Kirik.
Linnegatan 35 jumalat. sõnas ja
laulus 17/3 kl. 11, H. Rohtia. Park-
gatan 11 KFUM/Isa palvet. 20/3 kl.
13.

HELSINGBORG: Korskyrkan,
Trädgårdsg. 19, jumalat. 17/3 kl.
14, Elsa Roos.

NORRKÖPING: Tabernaakel,
Kungsg. 28, jumalat. 17/3 kl. 13, E.
Raud jt.

ÖLFSTRÖM: Betel, Järn-
vägsgatan, jumalat. 24/3 kl. 15, V.
Kubja.

HALMSTAD: Bapt.-Kirik. Karl
XI Väg 49 jumalat. 16/3 kl. 18, V.
Kubja.

Meie armas Mua

**Elli-Maria
Hallap**

N-na Bluman

Sünd. 17.12.1900 Harjumaal
Surn. 9.3.1974 Stockholmis

Vaikses leinas

ANNE, KARL ja TOPSKY
perekondadega

HÄRMA
perekonnaga

VELLY

Tasa, tasa tuulekene...

Matusetalitus toimub reedel,
22. märtsil kell 14.00 Jakobi
kirikus.

Võimalike lilled aseml mō-
telge Priit Hallapi Stipen-
diumifondile, Eestniska Kul-
tursamfundet pgiro 5 75 88-6.

Meie unustamata armas

**Elli-Maria
Hallap**

Mälestavad sügavas kurbuses

EVI, TIU, TÖNU
ja HARRI

Priit Hallapi Stipendiumi
asutajat, EKK Kultuurfondi
toimkonna liiget, laulupeda-
goog

**Elli-Maria
Hallap'it**

mälestab sügavas leinas

EESTI KULTUURI
KOONDIS

Oma lugupeetud juhatuseli-
get

**Elli-Maria
Hallap'it**

mälestab kurbuses

EESTI NAIKLUKI
STOCKHOLMIS

Oma armast liiget

**Elli-Maria
Hallap'it**

mälestab leinas

EESTI RAHVUSLIK
LIIT

Meie kallid tädi

Martha Grönberg

N-na Brandt

Sünd. 26.8.1882 Noarootsis
Surn. 6.3.1974 Stockholmis

Mälestavad leinas

ALIDE ja EVALD
KÜNNAP

ARVID BRANDT

EDLA ja VOLDEMAR
KRUPP

LINDA ja HANS
KANNEL

HILDA ja ARTHUR
LINDSTAM

OLGA BRANDT

SUGULASED ja SÕBRAD

Matusetalitus toimub reedel,
5. aprillil kell 12.00 Uppstän-
delse kabelis Metsakalmistul.

Telesiooniprogramm

TV Lõrdag

Flinspråkiga program:
9.30 Tapahtumia. Ajankohtalasta suomalaisille. Akutellit magasin för flinspråkiga.
9.50 Mustat ja punaset vuodet. Vuosi 1966. Jleisakko. Sarjanäitelma, kirjottanut Liisa Vuoristo.
De svarta och röda åren. År 1966. Generalstrejk. TV-serie av Liisa Vuoristo om en finländsk arbetarfamilj från 1930-talet till våra dagar. Del 6.
11.00 Start II. Färg. 24. Rich Man's Bingo.
11.15-11.40 Filma själv. 5. Text och ljud. Färg.
14.45 En français II. Färg. 22. Les parfumes.
15.00 Tipsextra. Färg. Lars-Gunnar Björklund och Tommy Engstrand.
17.55 Helgalsringling. Färg. Från Österåkers kyrka i Sörmland.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Aktuell i veckan. Färg. Textat.
18.30 Hundar i stad. Färg.
19.00 Dan Andersson. Färg. Vårkänning ur diktsamlingen Kolvaktarens visor och Visa ur Svarta ballader läses av Halvar Björk till naturbilder från Dalarnas finmarker.
19.05 En fot i verkligheten - en i fantasin. Femte programmet. Färg. Som barn kan man gå i hamnar, känna äventyrets blåst, se synar, ana främmande länder.
19.30 Tili naturens rytin. Färg.
20.20 Plank! med Ole Andersson, Gus Dahlström, Stig Grybe, Gunnar "Knas" Lindqvist och Claire Wikholm. Färg.
21.00 Aktuell, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.45 Ensamma hjärtans klubb. Amerikansk thriller. Färg.

TELEVISION 2

15.35 Vetenskapsens värld - Viggen. Färg. Bo G Erikson och Ulf Gudmundsen.
16.35 Onedin linjen. Färg. 5.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Det susar i säven. Färg. 5. Stor-skogen.
17.45 Lilla Anna och Långa farbror. Färg. 6. Var är Långa Farbrorarnas trolleritid?
18.00 I kikaren. Färg.
18.25 Pappa och jag. Finsk TV-pjäs av Liisa Vuoristo.
19.00 Knuff. Varför vill mamma veta så mycket om mig, när hon aldrig berättar någonting om sig själv?
19.30 Rapport med väder och sport.
19.40 Långa Lund.
21.00 Näckens ansikte. Färg. Hur många har sett Näcken? Konstnären Erling Johansson har inte bara sett honom, han har också lyckats fästa honom i en fors i Lappland.
21.40 Mellanhanden - amerikansk kriminalberättelse av Albert Ruben. Färg.
I rollerna: Charles Durning, Dana Wynter, Zohra Lampert, Ronny Cox, Dennis Cole m fl. Regi: Tom Gries.
22.50-22.55 TV-nytt, väder.

TV Söndag

1.30 Jordbruk 74. Färg. 5. Vallskörd. Suomenkieliset ohjelmat:
Flinspråkiga program:
0.00 Uutisvilkko. Nyhetsveckan.
0.25 Kahden kesken. Kansanne, Elvi Remes-Blomgren. Tuottaja Mirja Pyykkö, tuottanto TV-1 Viidetolintus.
På tu man hand. Elvi Remes-Blomgren är född i Finland, men sedan 1960-talet bosatt i Sverige. Hon debuterade 1973 med boken "Vi är ju finländare". Mirja Pyykkö intervjuar.
1.00-12.15 Guldjäst. Från Tabernaklet i Göteborg. Ledare: Pastor Per Rikardson. Predikan: Pastor Ingvar Gustafsson. Baptistkyrkans Musikförenings och Tabernaklets Musikår medverkar. Körledare: Olof Ernestam. Organist: Nils Bengtsson.
6.20 Insyn: Vem bestämmer i Em-maboda? Färg.
6.50 "Varför får man inte bli det man vill". Textat.
7.10 Helen - kvinna av i dag. Färg.
8.00 TV-nytt, väder.
8.05 Måte med Mary Mc Carthy.
8.30 Musik och vi: Musik på gårdarna. Färg. En av de få eller kanske den enda kvarvarande aktiva gårdsmusikanten i Stockholm spelar och berättar. Film av Ralph M. Evers.

18.45 Hång med - Jorden runt! Färg. Lennart Hyland och Per-Erik Lindorm.
19.30 Trafik - på gott och ont. Färg. Det här är ett program om bilsmen. Enligt vissa har den befriat människor från hennes geografiska begränsning och fört med sig en revolution i hela vårt levnadssätt. Enligt andra är bilsmen ett socialt oting. Ord och bilder av Sven Colling.
20.00 Jourhavande. Färg. TV-serie i tre avsnitt av Gunnar E. Sandgren om den enskildes rätt till liv och död. Serien tar också upp den inverknan dagens sjukvårdssituation har på relationerna mellan patienter och läkare på ett regionssjukhus i en medelstor svensk stad. Första avsnittet. Regi: Jackie Söderman.
I rollerna: Olof Widgren, Bertil Anderberg, Sven Nilsson, Christina Stenius, Doris Funcke, Gunnar Ekvall, Per Ragnar, Christina Lundqvist, Tommy Johnson, Ulf Lindqvist, Sigge Fürst, Ann Gelbar m fl.
21.00 Aktuell, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.05 Sportspeglar.

TELEVISION 2

9.55 Stäm gitarren. Färg.
10.00 Start II. Färg. 23. On Holiday.
10.15 Ta ton! Färg. Spela gitar och blockflöjt med Uffe Clas.
10.35-11.00 Försöksprogram: Om - när Staffan handlar själv. Färg.
11.00 Mästarmöte i fäktning. Färg. Åke Brodin presenterar en kamp i värja mellan Stockholm och Skåne.
16.00 SM-final i bandy - från årets SM-final på Söderstadion i Stockholm. Färg. Bo Hansson.
16.30 Fiolfamiljen Östlund. Färg. Spelmansmusik och trallor tillsammans med Nelly, Folke och Birgitta Östlund från Rosshagens i Dalarna.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Det susar i säven. Färg. 6. Herr Grävling.
17.45 Lilla Anna och Långa farbror. Färg. 6. Var är Långa Farbrorarnas trolleritid?
18.00 I kikaren. Färg.
18.25 Pappa och jag. Finsk TV-pjäs av Liisa Vuoristo.
19.00 Knuff. Varför vill mamma veta så mycket om mig, när hon aldrig berättar någonting om sig själv?
19.30 Rapport med väder och sport.
19.40 Långa Lund.
21.00 Näckens ansikte. Färg. Hur många har sett Näcken? Konstnären Erling Johansson har inte bara sett honom, han har också lyckats fästa honom i en fors i Lappland.
21.40 Mellanhanden - amerikansk kriminalberättelse av Albert Ruben. Färg.
I rollerna: Charles Durning, Dana Wynter, Zohra Lampert, Ronny Cox, Dennis Cole m fl. Regi: Tom Gries.
22.50-22.55 TV-nytt, väder.

TV Måndag

Skol-TV:
8.30-8.50 Naturkunskap. Färg. 7. Karlän. Gymnasiet.
9.00-9.10 Switch on! 24. Lågstadiet.
9.20-9.40 I Norrland. 2. Bland renar och samer. Mellanstadiet.
9.45-10.05 TV-teater för lågstadiet. "Varför?"
10.10-10.30 Näringar och yrken i Norden. 2. Papper. Högstadiet.
10.35-10.55 Ljud - bild - ord. 2. Ensam hemma. Högstadiet.
11.00 Stäm gitarren. Färg.
11.05-11.25 Ta ton. Färg. Spela gitar och blockflöjt med Uffe och Clas.
Skol-TV:
12.00 Matematik, åk 5. 3. Skala. Mellanstadiet.
12.20-12.40 Ung idag. Högstadiet.
12.45-13.05 Arbetslivsorientering: Samarbetet på arbetsplatsen. 1. Medtoder. Gymnasiet.
13.10-13.30 Film och TV. Färg. 1. På hal is. Högstadiet.
13.35-14.00 Matföreläsningar. Färg. "Kommer hem och är snäll".
16.30 Halvtem: Kan du det här... Färg.
16.35 Fantastiska bilder. Färg.
16.40-16.50 Nalle Topp och ritblocket.

17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Poljarna på Faxton. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Ett frieri - skämt i en akt av Anton Tjechov. Färg.
I rollerna: Lena Söderblom, Ingvar Hirdwall och Keve Hjelm. Regi: Keve Hjelm.
20.15 NJA - socialfall eller affär?
20.45 Leve valen! Färg. Var tjugonde minut dödas en val av människor. Den jakten hotar att totalt utrota valen. Den franske filmaren Chris Marker vill i den här kortfilmen protestera mot den utvecklingen.
21.00 Aktuell, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Hång med! Färg.
21.50-22.40 Svart land. Färg. Kenya

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Trädet. Färg. Spel med dockor och människor kring ett träd, som är en god vän man har tillsammans. 1. Lilla Cubben och Tiden kommer till Trädet.
18.00-18.40 Vetenskapsens värld berättar den här gången om hur arftlighetsforskarna "konstruerar" nya djurraser för att öka köttproduktionen. Färg.
Gäst: professor Allan Bane, Veterinärhögskolan. Programledare: Bo G. Erikson. Textat.
18.55 Anslagsstavlän. Färg.
19.30 TV 3 - folkets kanal. Färg.
19.20 Sydnytt, västnytt, mittnytt, nordnytt, allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Ett program om Viggen. Färg.
Hålltider:
20.00 Spellet om Viggen - Inledning av Peter Werner.
20.10 ca 37 Viggen - ett militärplans historia. En film av Maj Wechsleman, P.O. Ultvedt, L. Fjellström och Ola Nyberg. Manus: Maj Wechsleman. Foto: Gunnar Hägg, Jan Persson, Mats Lund och Kiri Tiri.
21.10 Spellet om Viggen, forts. En granskning av några av huvudfrågorna kring Viggen. Medverk. bl a statsråden Sven Andersson och Eric Holmqvist, riksbankschefen Krister Wickman, ÖB Stig Synnergren, Harald Schöder, Saab, Gunnar Lindqvist, Försvarsmaterielverk, samt ledamöterna i 1963 års statsutskott 1:a avd. Redaktör: Peter Werner. Malmö.
22.10 TV-nytt, väder.
22.30 Kvällsöppet - Birgitta Sandstedt och Åke Wilhelmsson.

TV Tisdag

Skol-TV:
8.30-8.50 Biologi. 7. Etologi I. Gymnasiet.
9.00 Människan - en maskin. 3. Ledning och samordning. Mellanstadiet.
9.20-9.35 Here we come. Färg. 3. Following Dave. Mellanstadiet.
10.00 Switch on! 24. Lågstadiet.
10.10 The Mystery on the Moor. Färg. 2. Object of Interest. Högstadiet.
Försöksprogram:
10.30-10.50 Om - när Staffan handlar själv. Färg.
11.00-11.15 Start II. Färg. 24. Rich Man's Bingo.
Skol-TV:
12.00 Klotet 14. Färg. Lågstadiet.
12.20-12.40 Latinamerika. Färg. 2. Svältens region. Högstadiet.
13.35-13.55 Film och TV. Färg. 1. På hal is. Högstadiet. Textat.
14.00 Efter gymnasieskolan. Arbetsmarknaden förändras. 1. Bakgrunden.
Försöksprogram:
14.30-14.55 Om - när Staffan handlar själv. Färg.
16.30-17.00 Halvtem: Tisdagskul med teckenspråk. Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Ventilen. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 NJA - ett hot mot Norrbotten.
20.00 Saboterad teknik. Färg.
20.50 Musik på logen. Färg. En riktig logdans i den jämtländska glesbygden. En film av Ralph M. Evers.
21.00 Aktuell, väder.

21.30 TV-nytt.
21.35 Hång med! Färg.
21.45 Årsene Lupin - gentlemannajuv. Färg. 4.
21.55-22.50 En français. Färg. 23.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Trädet. Färg. 2. Att vara utanför.
18.00 Start II. Färg. 24. Rich Man's Bingo.
18.15 Stäm gitarren. Färg.
18.20-18.40 Ta ton! Färg. Spela gitar och blockflöjt med Uffe och Clas.
18.55 Puttes tips. Färg.
19.00 TV 3 - folkets kanal. Färg.
19.20 Sydnytt, västnytt, mittnytt, nordnytt, allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.00 En ny bok: Den döda arméns general.
20.10 Onedin linjen. Färg. 6. Den skeppsbrotne.
21.00 Här växte gräset manshög... Färg. Det andra programmet i serien om torkan och svält i Afrika.
21.40 Kvällsöppet - Birgitta Sandstedt och Åke Wilhelmsson.
22.25-22.30 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

Skol-TV:
8.30-8.50 Vid Medelhavet. Färg. 2.
9.00 1900-talslitteratur: Ensamhet och gemenskap. 2. Bild och budskap. Gymnasiet.
9.20-9.40 Människan - en maskin. 2. Muskler i arbete. Mellanstadiet.
9.45-10.05 Klotet 14. Färg. Lågstadiet.
10.10-10.35 Teknik i vardagslivet. 3. Optik. Lågstadiet.
Vuxenutbildning:
11.00-11.20 "Men Eva, det är ju semester". Del 6 i serien Att se vad andra hör. Textat.
11.30-11.55 Filma själv. 5. Text och ljud. Färg.
Skol-TV:
12.00 Barnkunskap: Försökslären. 3. Jock, 6 år. Gymnasiet.
12.20-12.40 I Australien. 3. Australiska rikedomar. Mellanstadiet.
12.45-13.05 På de brittiska öarna. 1. London - en världstad. Mellanstadiet.
13.10-13.30 Matematik, åk 5. 3. Skala. Mellanstadiet.
13.30 Halvtem: Prästkrage. Färg. Maud Reuterswärd berättar.
16.35-16.50 Sagor från en trädgård. Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Vår fantastiska värld. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Pensionärsglädje. Färg. I Häl-singland är pensionärsföreningarna väldigt livaktiga. De ordnar träffar och danser och hyr bussar och åker upp till 10-15 mil en lördagskväll för att dansa.
20.15 Vänner. Prisbelönt jugoslavisk kortfilm.
20.30 Vinterkväll. Färg. Om sportfisket.
21.00 Aktuell, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Hång med! Färg.
21.45-22.25 Oss fiender emellan. Färg.

TELEVISION 2

10.00-17.00 Utrikes och handelsdebatt. Direktansändning från riksdagen. Björn Elmlar.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Trädet. Färg. 3. Efter regnet.
18.00 En jätte föds. Färg. Reportage om tillkomsten av världens största trafikflygplan av Bo Sigheden och Käge Gmteill.
18.55 Start II. Färg. Övningsprogram 24.
19.00 TV 3 - folkets kanal. Färg.
19.20 Sydnytt, mittnytt, nordnytt, allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Sanna kvinnor (1883) - pjäs av Anne Charlotte Leffler. Färg. Anne Charlotte Leffler kritiserar samtidens syn på trohet och prostitution, där kvinnans roll innebar mest skyldigheter och mannens mest rättigheter. Leffler fick med sina uppmärksamhet till kvinnan att "ingripa aktivt i livet" snabbt rykte om sig att vara dels manshatare, dels en stridbar förkämpe för kvin-

nans rättigheter. Regi: Stig Osslian Ericson.
Medverk. Gunnar Wällgren, Torsten Liljeblom, Lena Granhagen, Ingvar Hirdwall, Meg Westergren, Kent Andersson, Linnéa Hillberg, Jacob Hirdwall.
21.30 Patrioternas dag. Färg. På värren 1778 vann de amerikanska kolonistörerna en avgörande seger mot engelsmännen vid Northbridge. Händelsen firas varje år av ortens patrioter med krigsspel och andra festligheter.
21.50 Kvällsöppet - Birgitta Sandstedt och Åke Wilhelmsson.
22.35 TV-nytt, väder.
22.40-23.25 ca Regionalt över södra distriktet: SM-slutspelet i handboll: Hellas-IFK Malmö.

TV Torsdag

Skol-TV:
8.30-8.50 Sju gissel. 4. Undernäring. Gymnasiet.
9.00 Latinamerika. Färg. 2. Svältens region. Högstadiet.
9.20-9.35 Matematik, åk 4-6. 2. Hur många? 1. Mellanstadiet.
10.10-10.25 Teknik i vardagslivet. 3. Optik. Lågstadiet.
10.35-10.50 Familjekunskap. 2. Vi har det ju bra... av Björn Runeberg. Gymnasiet.
11.00-11.15 En français. Färg. 23. Le partage des eaux.
Skol-TV:
12.20-12.40 Bildtolkning för mellanstadiet. 1. Tillsammans med bilder.
12.45-13.05 The Mystery on the Moor. Färg. 3. A Hat in the Heat-her. Högstadiet.
14.00-14.30 Efter gymnasieskolan. Arbetsmarknaden förändras. 2. Framtiden.
16.30 Halvtem: Hemma hos Elsa. Färg. 5. Elsa får besök.
16.40-16.55 Den vackra rösten. Färg. Tecknad irändsk folksaga.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Barnjournalen. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Helen - kvinna av idag. Färg.
20.30 Musikteater. Färg. Presentation av vårsångens muskdramatiska program.
20.30 Insyn: Politik är att vilja... vilja framtid. Färg. Det första av två program om olika sätt att förhålla sig till den svenska framtid som kommer med eller mot vår vilja. Statsminister Olof Palme kommer till tals med sina synpunkter på framtiden liksom andra medborgare.
21.00 Aktuell, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Hång med! Färg.
21.45-22.35 Svart land. Färg. Del 2.

TELEVISION 2

Försöksprogram:
17.00 Lek och lär om - affären. Färg.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Trädet. Färg. 4. I drömmen gör man vad man vill.
18.00 Är det landskap du gör, Olson. Färg. Hur en värmlänning lyckades få smycka 1 500 km Paris-vägg.
18.30 Jordbruk 74. Färg. 6. Valfoder till mjölkkoer.
19.00 Riksbildning. Färg.
19.30 Sydnytt, västnytt, mittnytt, nordnytt, allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Men Eva, det är ju semester! Del 6 i serien Att se vad andra hör. Textat.
20.20 I folkvisen. Färg. Två folkvisor från Västerbotten - Nigande vals och Vaggvisa. Musikanter: Janne Schaffer gitar, Sture Nordin bas, Sten Öberg trummar och Berndt Egerblad piano.
20.30 De tre från Haparanda. Färg. 6. Köpenhamn.
Medverk. Stefan Ekman, Ernst-Hugo Järegård, Hans Ernbäck, Åke Lundqvist, Börje Nilsson, Bert Sörbom, Lil Terselius, Per-Arne Ehlin.
21.00 Insändaren. Textat.
21.30 Kvällsöppet - Birgitta Sandstedt och Åke Wilhelmsson.
22.10 TV-nytt, väder.
22.15 Sportnytt.